Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

ТУРКИСТОН

Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

1994 йил 15 октябрь • Шанба • № 81 (14242) ترکستان ✿ TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

МУСТАҚИЛЛИК — УЛКАН МАСЪУЛИЯТ

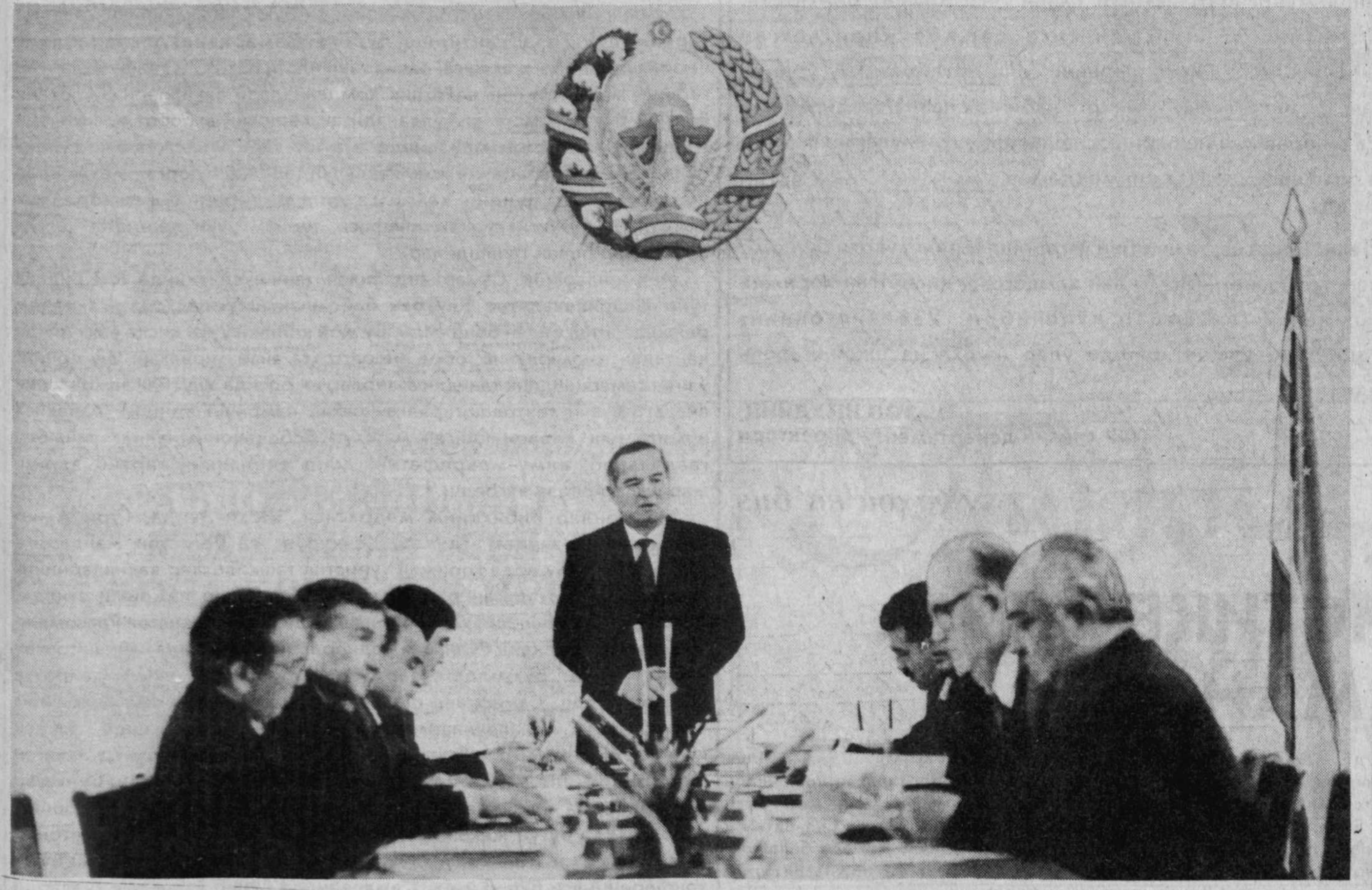

13 октябрь куни Тошкентда Вазирлар Маҳкамасининг йиғилиши бўлди. Уни республика Президенти Ислом Каримов бошқарди. Йиғилишда вазирликлар, давлат қўмиталари, ташкилотлар, уюшмалар, концерн ва коорпорациялар раҳбарлари, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг ўринбосарлари иштирок этди.

Вазирлар Маҳкамаси йиғилишида 1994 йилнинг тўққиз ойида республика бюджети бажарилишининг якунлари, ўзаро ҳисоб-китобларни яхшилаш, пул муомаласини янада барқарорлаштириш, миллий валюта — сўмнинг харид қувватини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари ҳамда республика ички бозорини озиқ-овқат, саноат моллари билан тўлдириш масалалари муҳокама этилди.

— Мустақиллик шароитида яшаш, ишлаш кўнгилга бир олам ғурур ва шукуҳ бахш этибгина қолмай, ҳар бир вазир, раҳбар, ҳатто оддий фуқаро зиммасига улкан масъулият ҳам юклайди,— деди Президент Ислом Каримов мажлисни очиб.— Зеро, Ўзбекистонда яшаётган ҳар бир фуқаронинг куни қандай кечади, таъминоти нима бўлади, мустақил ватанимизнинг порлоқ келажаги нечук барпо этилади — бу саволлар қаршисида барчамиз жавобгармиз. Илгари бирон бир муаммо туғилса Москвада ҳал этиларди. Бугун эса, тақдиримиз ўз қўлимизда, демакки, ҳар бир муаммонинг ечимини ҳам ўзимиз топишимиз керак. Бу эса теварак-атрофимизда, қўшни мамлакатларда рўй бераётган воқеаларга тийрак кўз билан қарашимиз, сезгир бўлишимиз, улардан ўзимизга керакли хулоса чиқариб олишимизни тақозо этади. Чунки, ҳеч бир мамлакатнинг иқтисодиёти, умуман ҳаёти ташқи оламдан узилган ҳолда кечмайди.

Шу маънода, куни кеча Москва Банклараро валюта биржасида рўй берган фавқулодда воқеа, яъни Россия рублининг АҚШ долларига нисбатан қадри кескин пасайиб кетиши бизни ҳушёр торттириши даркор, деди Президент. Бу, таъбир жоиз бўлса, огоҳлантирувчи қўнғироқдир. Бундай деганимнинг сабаби шундаки, биздаги кўплаб йирик корхоналарнинг фаолияти ҳали ҳам Россия билан чамбарчас боғлиқ. Биз у ердан турли маҳсулот ва кўплаб бутловчи материаллар оламиз. Рублнинг қадрсизланиши ана шу материалларнинг нархига таъсир этиши мумкин. Шу жиҳатдан, тузилган шартномаларни бажаришда, янгиларини тузишда вазирликлар, корхоналар раҳбарлари, мутахассислар ўта ҳушёрлик билан иш кўришлари талаб этилади.

Масаланинг яна бир томони шундаки, Москвада рўй берган ана шу воқеа бизнинг бозоримизга қандай таъсир ўтказади? Бизда ҳам шунга ўхшаш вазият вужудга келмайдими? Бунинг олдини олиш учун нималар қилиш керак? Бугун бу ерда мана шу мураккаб саволларга ҳам жавоб топишимиз, амалга оширишимиз зарур бўлган чора-тадбирларни белгилаб олишимиз лозим.

Шу ўринда пулнинг қадрсизланишига асосан нима сабаб бўлади, деган саволни ўртага қўйиб, таҳлил қилиш жоиздир.

Мутахассислар, қолаверса, ҳаммамиз ҳам яхши биламизки, бунинг сабаби муомалада ортиқча, бошқача қилиб айтганда, товар билан таъминланмаган нақд пулнинг кўпайиб кетишидир. Хўш, бу "ортиқча" пул қандай пайдо бўлади? Мана шу ерда ўзаро тўловлар муаммоси келиб чиқади. Айтайлик, бир корхона зарар кўриб ишлайди, бошқа корхоналардан қарз, банкдаги ҳисоб варақасида пули йўқ. Лекин унга турли йўллар билан кредит берилаверади. У шу ҳисобдан ходим ва ишчиларига маош тўлайди. Кўриб турибсизки, ортиқча, товар билан таъминланмаган пул муомалага чиқади. Агар бундай корхоналар мамлакат бўйича ўнта, юзта бўлсачи? Буёғини ўзингиз тасаввур қилаверинг. Демоқчиманки, пул қадрсизланишига асосий сабаб — корхоналарнинг амалга оширилмаган ўзаро тўловлари — бир-биридан қарзидир. Биз бу хавфнинг олдини олиш мақсадида марказ ва вилоятларда кредит бериш бўйича махсус комиссиялар тузган эдик. Афсуски, улар зиммасига юклатилган вазифани тўла бажармаяпти. Йўқса, республика корхоналарининг ўзаро қарзи 5 миллиард сўмдан ортиб кетганини қандай тушунмоқ керак?

Энди ўзаро қарз қандай пайдо бўлишини кўриб чиқайлик. Дейлик, бир корхона муайян маҳсулотни ишлаб чиқаради. Албатта уни сотиши керак. Шунда бепарволикка йўл қўйилади. Маҳсулот тўлов қобилиятига эга бўлмаган, яъни пули йўқ харидорга жўнатиб юборилади. Демакки, сотувчи маҳсулоти учун пул ололмайди. Бундан ташқари, маҳсулот ишлаб чиқариши учун бировдан хомашё олган, электр қуввати, газ ва бошқа сарф-харажат қилган. Ўз навбатида ишлаб чиқарувчи ҳам бировдан қарз. Шу йўсин охири топилмайдиган "қарзлар занжири" пайдо бўлади.

Бунга йўл қўймаслик учун нима қилиш керак? Ҳар бир ишлаб чиқариш корхонаси тўлов қобилиятига эга харидоргагина маҳсулот етказиб бериши, бунга ана шу вазирлик, корхона раҳбари шахсан масъул бўлиши лозим. Афсуски, бизда кўплаб раҳбарлар ҳисоб-китобни пухта билмайди, бу ишлар билан жиддий шуғулланмайди. Гўё бу масалаларни улар учун ҳукумат, Молия вазирлиги, банк ечиб бериши керак! Энди ишга бундай ёндошишга чек қўйиш пайти келди. Қайсики раҳбар "текин"га маҳсулот берса, ҳақини вақтида ундириб ололмаса, бунинг оқибатида ишчилари маошсиз қолса, ана шу одамлар олдида ўзи жавоб беради. Токи улар маошсиз қолишига ким сабабчи эканини аниқ билиб қўйсин, ҳукуматдан, банкдан пул бермаяпти, деб беҳуда ранжиб юрмасин. Ёки ўзаро тўлов амалга ошмаслиги оқибатида ун, ўсимлик ёғи, шакар каби зарур маҳсулотлар таъминотида бирон узилиш рўй берса, бундан албатта аҳоли жабр кўради. Хўш, бунга ким жавоб беради? Яна такрорлайман, вазирлар, корхона раҳбарлари, билиб қўйинглар, бу борада талаб қаттиқ бўлади, деди Президент.

Биз бозор иқтисодиётини шакллантириш, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш борасида бир қанча қонунлар қабул қилганмиз. Мен келтирган мисоллардан кўриниб турибдики, вазирликлар, корхона раҳбарлари ана шу қонунларга тўла амал қилмаяпти. Шундай экан, Адлия вазирлиги, прокуратура, Хўжалик суди қаёққа қараяпти? Нега улар баъзи муттаҳамларга қарзни тўлаш шартлигини эслатиб қўймайди. Қонунга мувофиқ жавобгарликка тортмайди? Ахир, биз ҳуқуқий давлат барпо этяпмиз-ку! Шундай экан, бу давлатда қонунлар сўзсиз бажарилиши шарт эмасми?!

Умуман, бу вазиятдан чиқишнинг йўли борми? Бор. Бу йўл — хусусийлаштиришни жадал амалга оширишдир, дея таъкидлади Ислом Каримов. Чунки, корхонанинг ҳақиқий эгаси бўлса, у бир мисқол ҳам маҳсулотни бировга текинга бермайди. Ҳақини нима қилиб бўлсада, ундириб олади. Шунинг учун мулкни давлат тасарруфидан чиқариш жараёнини чуқурлаштириш, одамлар онгига мулкка эгалик ҳиссини янада теранроқ сингдириш даркор.

Инфляцияни пасайтириш, миллий валютамизнинг харид қувватини мустаҳкамлашнинг яна бир йўли пул эмиссиясини камайтириш, яъни одамлар қўлида пул тўпланиб қолишига йўл қўймаслик, уни товарлар таклиф этиш, хизмат кўрсатиш орқали банкка қайтаришдир. Афсуски, жойларда бу борада ҳам етарли чора-тадбирлар кўрилмаяпти. Қорақалпоғистон Республикасида, Хоразм, Жиззах, Сурхондарё вилоятларида берилган пулнинг ўртача 70-75 фоизи одамлар қўлида қолиб кетяпти. Вилоят ва туман ҳокимлари эса ойлик бериш учун пул юборинг, дейишдан нарига ўтмаяпти. Ваҳоланки, улар ички истеъмол бозорини тўлдириш, янги пуллик хизмат турларини ташкил этиш ҳақида қайғуриши керак!

Биз Ўзбекистоннинг танлаган ўз йўли бор деймиз. Иқтисодиётнинг устивор тармоқларига инвестициялар бериш, аҳолининг турмуш даражаси пастлаб кетишига йўл қўймаслик ана шу йўлимизнинг муҳим жиҳатларидандир, деди Президент. Ўзингиз ўйланг, пахта ва ғалла етиштиришга, Дўстлик ва Асакадаги автомобиль заводлари қурилишига, Мингбулоқ ва Кўкдумалоқ нефть конларини ўзлаштиришга, ободонлаштириш ишларига маблағ ажратмай бўладими? Ахир, улар орзу қилаётган буюк келажагимизни таъминлайдиган, охир-оқибатда бизни иқтисодий мустақилликка олиб чиқадиган соҳалар-ку! Қолаверса, нефть ва ғалла билан ўзимизни таъминласак, шунинг ўзиёқ йилига қарийб 1 миллион тонна пахта толасини тежаш имконини беради. Ҳадемай, бу сарфлаган маблағларимизнинг, фидокорона меҳнатимизнинг самарасини кўрамиз! Ёки баъзи Ҳамдўстлик мамлакатларидагидек, одамларнинг 2-3 ойлаб, ҳатто ярим йиллаб маош олмаслигига йўл қўйиш мумкинми?

Йўқ, асло! Халқимизнинг табиати шундайки, уйида бир қоп-ярим қоп ун, озгина ёғ, шакар, чой заҳираси бўлмаса, ўзини хотиржам сезмайди. Шукрки, республикамизда ана шундай энг зарур маҳсулотлар етарли миқдорда ғамлаб қўйилган. Бундан одамларнинг кўнгли тўқ бўлсин. Шундай экан, халқимиз яратган бойликни асраб-авайлашимиз, мамлакатимизда молия интизомини янада мустаҳкамлашимиз, ички бозоримизни зарур озиқ-овқат ва саноат моллари билан тўлдиришимиз, қисқача айтганда, иқтисодиёт қонунларига амал қилиб ишлашимиз ва яшашимиз лозим. Зеро, барчамизнинг мақсадимиз бир. У ҳам бўлса, ватанимизни обод, халқимизнинг ризқини тугал кўриш, ана шу эзгу мақсад йўлида хизмат қилишдир, деди Президент пировардида.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди. Ўзаро ҳисоб-китобларни қисқа муддатда ҳал этиш, сўмнинг қадрини мустаҳкамлаш, республикада пул муомаласини барқарорлаштириш, солиқ сиёсатини такомиллаштириш хусусида республика Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси, банк муассасаларининг масъулиятини янада ошириш зарурлиги таъкидланди. Ички бозорни истеъмол моллари билан тўлдириш юзасидан тегишли уюшма ва ташкилотларга аниқ топшириқлар берилди.

Мажлисда республика Бош вазирининг ўринбосарлари Б. Ҳамидов, М. Усмонов, Марказий банк бошқаруви раиси Ф. Муллажонов ва бошқалар муҳокама этилган масалалар юзасидан ахборот бердилар.

Йиғилишда республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Бош вазир ўринбосарлари қатнашди.

Аҳмад ХЎЖА (ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН — ВАТАНИМ МАНИМ!

БУЮК ОЛИМ МИРЗО УЛУҒБЕКНИНГ 600 ЙИЛЛИК ЮБИЛЕЙИГА БАҒИШЛАНГАН ХАЛҚАРО ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Азиз дўстлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Буюк олим ва давлат арбоби Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллигига бағишланган илмий конференция қатнашчиларини самимий табриклайман.

Сизлар бугун Ўзбекистоннинг қадимий заминида ватанимизнинг буюк фарзандларидан бири, жаҳон маърифати хазинасига бебаҳо ҳисса қўшган Мирзо Улуғбекка бўлган эҳтиромингизни изҳор этиш учун йиғилгансиз.

Мирзо Улуғбекнинг Самарқанд фалакиёт мактабининг асосчиси, сайёрамиз осмонида нур сочиб турган 1000 дан ортиқ юлдуз тўғрисида маълумот жамланган машҳур "Зичи Кўрагоний" нинг муаллифи сифатидаги хизматлари жаҳонда тўла эътироф этилган.

Улуғбекнинг илмий мактаби жуда кўп машҳур олимларни тарбиялаб етиштирган ҳозирги даврдаги Фанлар академиясининг тимсоли эди. Бу мактаб вакиллари олган кенг миқёсдаги қомусий билимлар эса, ҳозирги олимларга асрлар оша етиб келган мерос сифатида инсониятга шу пайтгача хизмат қилмоқда.

Мустақил тараққиёт йўлидан шаҳдам одимлаётган Ўзбекистон Республикаси буюк аждодларимиз — Ал Хоразмий, Ал Беруний, Ибн Сино, Улуғбек яратган улкан бойликни асраб-авайлаб ва кўпайтира бориб, жамиятимиз ҳаётидаги жиддий ислоҳотларни амалга оширишда муҳим ўрин тутиши лозим бўлган илм-фанга катта эътибор бермоқда. Биз жаҳон илмий ҳамжамияти билан бундан буён ҳам алоқаларни ҳар томонлама кенгайтираверамиз.

Халқаро илмий конференция қатнашчиларига илм-фаннинг гуллаб-яшнаши ва халқларнинг фаровонлиги йўлида самарали иш, ижодий муваффақиятлар, сиҳат-саломатлик ҳамда бахт-саодат тилайман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти.

Арафа қувончлари

КАМАЛАК ЖИЛОСИ

ЁХУД АЛЛОМА СУРАТИ

Ҳозирги иқтисодий мураккабликлар даврида кўпгина корхоналарнинг маҳсулот ишлаб чиқаришни сезиларли равишда камайтириб юбораётгани ёки бўлмаса умуман ўз фаолиятини тўхтатишга мажбур бўлаётгани ҳеч кимга сир эмас. Шундай шароитда ҳам меҳнат маромини сусайтирмасликнинг иложи бор экан.

Самарқанд чинни заводи цехларида бўлсангиз, ана шунинг гувоҳи бўласиз. Иш бир маромда давом этмоқда.

— Аввало ишбилармонлик туфайли ҳам тайёрланаётган буюмлар миқдорини камайтирмасликка эришаяпмиз, — дейди завод директори Болтақул Тўрақулов. — Ҳозирги Мустақил Давлатлар Ҳамжиҳатлигига кирувчи собиқ иттифоқдош республикалардаги шерикларимиз хом-ашё нархини ҳаддан ташқари ошириб юборишаяпти. Нима ҳам қилардик, чидашга тўғри келади. Ингичкадан ўзимизнинг маҳаллий саноат гипс комбинати қурилиши мўлжалланмоқда. Бунга 100 миллион сўм пул ажратилди.

Лангар тоғларида қазиш ишлари олиб борилмоқда. У ерда чиқаётган маҳсулотдан фойдаланиб турибмиз. Заводда бежаш учун ишлатиладиган бўёқлар тайёрлаш имкониятини ахтараяпмиз. Тўғридан-тўғри Италия билан ҳамкорлик қилаяпмиз. Улар бизнинг ишлаб чиқарган чинниворr маҳсулотларни жаҳон бозорига

олиб чиқишда ёрдам беришларини билдиришган. Биз ҳам шунга мувофиқ ҳолда маҳсулотлар нархини кўтаришга мажбур бўлаяпмиз. Шунга қарамай белгиланган режанинг оширилиб бажарилиши таъминланаяпти.

Самарқанд чинни заводида тайёрланаётган буюмларга чет мамлакатларда ҳам талаб ортиб бормоқда. Юксак маҳорат билан ясалган ва пиширилган идишларга чизилаётган безаклар, гуллар дилни қувнатади. Шубҳасиз, бу буюмларни харидорлар ҳеч иккиланмай сотиб олишади. Корхона шуҳратининг ошишида хом-ашё тайёрлаш, пишириш, идишларга гул солиш цехларининг ишчилари, маҳоратли мусаввирларнинг улуши катта бўлаяпти. Бир кунда 12—13 минг дона чинниворга бежирим гуллар чизилиб, шакл солинмоқда.

Идишларга гул солиш цехининг илғор ишчилари Зоя Ким, Бланк Татьяна, Луксой Анатолий, Баҳодир Абдуллаев, Одил Ҳамдамовлардир. Завод бош мусаввири Махтаб Турдиева бошчилигида Улуғбек таваллудининг 600 йиллигига бағишлаб чиннивор идишларга бобомизнинг ярим гавдали ўйиб солинган тасвири туширилди. Гул солиш цехининг Лина Одинаева бошлиқ 1-жамоаси ғолибликни қўлдан бермай келаяпти.. Улар ойлик режаларини 180 фоизга уддалашмоқда. Ойига 1000—1500 сўмдан маош олишмоқда. Бунда жамоа ишчиларидан Мавсума Абдуллаева, Людмила Зиминскаяларни алоҳида айтиб ўтиш жоиздир.

Гули ЧЕҲРА,
Зоир ХОЛМИРЗО.

СУРАТЛАРДА: Самарқанд чинни заводи ишчилари фаолиятидан лавҳалар.

САМАРҚАНД МЕҲМОНЛАРНИ ЧОРЛАЙДИ

Бу кўҳна юрт ҳар йили қанчалаб меҳмонларни кутиб олади. Самарқанд бобомиз Мирзо Улуғбекнинг тўйлари муносабати билан яна бир мезбонлик қилади. Тантаналар бугун бўлиб ўтади. Мана, бобомизнинг тўйига ташриф буюрган меҳмонлар ушбу тантаналарнинг гувоҳи бўладилар:

• Бугун эрталаб юбилей муносабати билан Регистон майдонида юбилей наҳор оши тарқатилади.

• Ҳ. Олимжон номидаги Самарқанд мусиқа ва драма театрининг "Мирзо Улуғбек"га бағишлов кечаси;

• Гўри амир мақбарасининг таъмирдан сўнг тантанали очилиш маросими;

• Улуғбек расадхонасининг таъмирдан сўнг тантанали очилиш маросими;

• Муҳаммад Тарағай Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллигига бағишланган театрлаштирилган томоша Регистон майдонида бўлади.

МИНТАҚАВИЙ АНЖУМАН

Самарқандда Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллик юбилейига бағишланган минтақавий илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди. Анжуман "Мирзо Улуғбек ижоди ва унинг жаҳон цивилизациясида тутган ўрни" деган мавзуда. Анжуманни вилоят ҳокими Пўлат Абдураҳмонов кириш сўзи билан очди. Анжуманда профессор Т. Ш. Ширинқулов, Шарқ мамлакатлари меъморчилик халқаро академиясининг фахрий академиги Г. А. Пугаченкова ва профессор Б. Н. Валихўжаевлар "Улуғбек академияси ва умумбашарий илмий маърифий қадриятлар", "Хирот ва Самарқанд — темурийларнинг меъморий тафаккури ва уни амалга оширишдаги икки маркази", "Мирзо Улуғбек даврида Самарқандда адабий муҳит" мавзуларида чиқишлар қилдилар.

Анжуман иштирокчилари шўъбаларга бўлинган ҳолда мулоқотни давом эттирдилар.

Г. АЛИБОЕВА.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИНИНГ БАЁНОТИ

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги Афғонистон Ислом Давлатининг расмий органлари сўнгги пайтларда Ўзбекистон Республикаси шаънига Афғонистоннинг ички ишларига "аралашиш", жумладан, Ўзбекистон Куролли Кучларининг Афғонистондаги муҳолиф томонлар ўртасидаги ички урушга аралашуви бобида тез-тез айб қўяётганидан жиддий равишда ташвишланмоқда ва бу бўҳтондан ғазабланмоқда.

Ўзбекистон Республикаси шаънига қилинаётган асоссиз туҳматни қатъиян рад этамиз ва шуни маълум қиламизки, бундай айблашлар Афғонистондаги ва унинг ташқарисидаги маълум кучларнинг жаҳон ҳамжамияти кўз олдида Ўзбекистоннинг обрўсига, унинг тинчликпарварлик саъй-ҳаракатларига путур етказишга, икки қўшни давлат ўртасидаги муносабатларга раҳна солишга ва минтақада кескинликни янада кучайтиришга уринишдан бошқа нарса эмас.

(Давоми 4-бетда).

Ўзбекистон Президентининг ХХРга ташрифига доир

Хитой Халқ Республикаси Раиси Цзян Цзэминнинг таклифига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 1994 йил 24-26 октябрь кунлари расмий давлат ташрифи билан Хитой Халқ Республикасида бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги матбуот шўъбаси.

"ДЎСТЛИК" ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

14 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Навоий кон металлургия комбинати директори Николай Кучерскийга "Дўстлик" орденини топширди.

— Николай Ивановичнинг йирик корхона сардори сифатида мамлакатимиз саноати равнақига катта меҳнатлари сингган,-деди Ислом Каримов. — Бугун Ўзбекистон халқига сидқидилдан меҳнат қилаётган шундай инсонга мустақил диёримиз нишонини топшираётганимдан хурсандман.

— Ўзбекистон истиқлолга эришган дастлабки кунларданоқ унинг мустақиллигига, толеи порлоқ халқига садоқат билан хизматда бўлишни ният қилган эдим,-деди Н. Кучерский Ислом Каримовга миннатдорлик билдирар экан. — Шу эзгу ниятим йўлидаги камтарин меҳнатимнинг бу қадар юксак баҳоланиши мени ғоят руҳлантиради. Мамлакатимиз ободлиги, халқимиз фаровонлиги йўлида бор кучимни аямай меҳнат қиламан.

(ЎзА).

ЗИММАМИЗДАГИ ОЛТИНЧИ ВАЗИФА — ОЛТИНЧИ ШИОР:

ДАВЛАТЧИЛИК ТИЗИМИНИ МУСТАҲКАМЛАЙЛИК, ДЎСТЛИК, ЎЗАРО ҲУРМАТ ВА ҲАМКОРЛИКНИ БОШ МЕЗОН ЭТИБ, ДУНЁ ҲАМЖАМИЯТИДА МУНОСИБ ЎРИННИ ЭГАЛЛАЙЛИК!

Ислом **КАРИМОВ.**

ҲАММАГА БАБ-БАРАВАР САҲОВАТ НУРИН СОЧИБ, ЮРАКЛАРНИ ИСИТИБ ДЎСТЛИК КЎРГАЗСИН ЖАМОЛ.

ДАВЛАТЧИЛИК ТИЗИМИ МУСТАҲКАМ, ЎЗАРО ҲУРМАТ, ҲАМКОРЛИК ВА БИРОДАРЛИК ҚАРОР ТОПГАН МАМЛАКАТГА ДУНЁНИНГ НАЗАРИ ТУШАДИ. ШУКРЛАР БЎЛСИНКИ, МАМЛАКАТИМИЗ БУГУН ДУНЁ НИГОҲИДА. ИЛОҲИМ ЮРТИМИЗГА КЎЗ ТЕГМАСИН.

ДУНЁ БИЗНИ ТАН ОЛМОҚДА

Ватанимиз дунёга юз тутди, миллий давлатчилик тизими қарор топиб, мустаҳкамланиб бораётир. Бу осон кўчгани йўқ. Миллий давлатимиз шарафли даврни бошидан кечирди. Кўзланган аниқ мақсад сари толмай ва оғишмай, босқичма-босқич ўтишда тинчлик, миллатлараро тотувлик бош омил бўлди. Меҳнатсевар халқимизнинг шарқона донолиги ўз ҳимматини кўрсатди.

Дунё бизни танимоқда, биз эса дунёни. Бунга юртимизда бўлаётган халқаро анжуманлардаги катта учрашувлар ҳам сўзимиз исботи бўлади. Юртимиз алломаларига дунё таъзим қилмоқда. Бу йил ЮНЕСКО қарори билан буюк олим ва давлат арбоби Мирзо Улуғбек йили деб эълон қилинди. Пайшанба куни Тошкентда Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллик юбилейига бағишланган халқаро илмий конференция ўз ишини бошлади. Бу анжуманга АҚШ, Олмония, Япония, Туркия ва Малайзия каби бир қатор мамлакатлардан келган меҳмонлар бор.

Мамлакатимизда рўй бераётган ижобий ўзгаришлар амалга оширилаётган ислоҳотлар Ватанимизнинг ташқи ва ички сиёсати дунё миқёсида қўллаб-қувватлаётгани боис мустақил юртимизнинг кўплаб хорижий давлатлар ва нуфузли халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик алоқалари кенгайиб бормоқда. Яқинда Мадрид шаҳрида Халқаро валюта жамғармаси ва жаҳон банкининг йиллик йиғилиши бўлди. Унда жаҳоннинг 178 мамлакатидан 10 мингдан зиёд вакиллар иштирок этди. Ушбу халқаро анжуманда республикамиз делегацияси аъзоларининг иштироки муваффақиятли бўлди.

Мамлакатимизда ҳамма соҳалар бўйича дадил қадамлар ташланмоқда. Тадбиркорликка, ишбилармонликка кенг йўл очилди. Энг қувончлиси ишлар жадал кетмоқда. Бунинг бош сабаби юртимизда тинчлик ва осойишталикнинг ҳукм суришидадир. Қаердаки, хотиржамлик бўлар экан, ўша ерда инсонларнинг бахту саодати ўйнайди.

Италиянинг дори-дармонлар, тиббиёт ускуналари ишлаб чиқаришга ихтисослашган Сайко компанияси қон ўрнини босадиган инфузион эритмалар заводини Ўзбекистонда қуриш ҳақидаги аҳдлашувга қўл қўйгач битим халқаро банклар тизимида рўйхатга олинди. Ушбу корхона Қашқадарё вилоятининг Қарши шаҳрида тикланади. Бу ерда қон ўрнини босадиган эритмалар тайёрлашади. Бу корхона нафақат дори-дармон тайёрлайдиган ташкилот, балки Италия-Ўзбекистон дўстлигининг буюк рамзи ҳамдир.

Шу йилнинг 27 сентябрь куни Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик кенгашининг (ЕХҲК) Бош котиб жаноб Вильгельм Хайнк, юқори лавозимли шахслар қўмитасининг ижрочи раиси Донтор Паоло Бруни ҳам кенгаш ҳайъатининг бир гуруҳ аъзоларимамлакатимизга келди. Анжуманда минтақада осайишталикни сақлаш, жамият равнақини таъминлаш каби масалалар муҳокама қилинди.

Ўзбекистон учун мазкур тадбирнинг аҳамияти жуда катта. Ўзбекистон халқаро ҳамжамиятда ўз мавқеига эга бўлди. Жаҳон давлатлари билан ўзаро манфаатли ва тенг ҳуқуқли алоқалар ўрнатмоқда. Бундай учрашувларнинг юртимизда бўлиб ўтиши мамлакатимизнинг дунё миқёсида обрўси ортиб бораётганидан нишонадир.

Яқинда Москвада нашр қилинадиган "Коммерсант" (1994 йил 10 август) газетасининг ўз мухбири Екатерина Кравченконинг "Ўзбекистон Россиядан кўра уддабуронроқ чиқди" сарлавҳали мақоласи чоп этилди. Унда Ўзбекистон баъзи соҳаларда дадил қадам ташлаётгани ёзилади. Дунё ҳамжамиятида муносиб ўрин эгалаётганини алоҳида таъкидлайди.

Бугунги кунда мамлакатимизда амалга оширилаётган ижобий ишлар кўп. Буни дунёнинг ривожланган мамлакатлари ҳам тан олмоқда.

ЭЪТИРОФ

ИЖОБИЙ ЎЗГАРИШЛАР ГУВОҲИ БЎЛДИМ

Шуни қувонч билан таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон-Германия муносабатлари кун сайин ривожланиб бормоқда. Мамлакатингиз иқтисодиётига сармоя киритаётган германиялик ишбилармонларнинг сони ортаётир. Шу ўринда "Сименс", "Люфтганза", "Хёхст" каби компания ва фирмалар амалга ошираётган ишларни эслаш кифоя. Биз уларнинг сафи янада ортишига ҳаракат қилмоқдамиз...

Ўзбекистонда катта ижобий ўзгаришларнинг гувоҳи бўлдим. Хусусан, мамлакатингиз билан ҳамкорлик қилаётган хорижий фирма ва компаниялар кўпайибди. Ўзбекистоннинг иқтисодиётини юксалтиришда улар шубҳасиз ижобий роль ўйнайди.

Э. ФОН ШТУДНИЦ,
ГФР сиёсий департаменти директори

Ипак йўли

БУ ЙЎЛЛАР КЎП ҚАДИМ ЙЎЛЛАРДИР

Буюк Ипак йўли халқаро анжумани қатнашчилари Самарқандда бўлдилар.

Регистон майдонида халқаро туризм соҳасида ҳамкорлик бўйича"Самарқанд декларацияси" имзоланди. Вилоят ҳокимлиги қароргоҳида матбуот конференцияси бўлди.

2000 йиллик тарихга эга бўлган Буюк Ипак йўли қайтадан кашф этилмоқда. Эслайсизми, бўйнида қўша-қўша қўнғироқларини жиринглатиб ўтган, машриқ элини мағриб элига боғлаган қадим карвонни. Улар босиб ўтган манзиллар қайтадан дунё назарига тушмоқда.

Ипак йўли янги-янги мақсадлар йўлида хизматга ҳозирланаётир.

Жаҳоннинг турли бурчакларидан миллионлаб саёҳат ишқибозларини ўзига жалб этиб, дилларни бир-бирига яқинлаштираётир. Самарқанд бу халқаро сайёҳлик йўлининг бош манзилгоҳига айланаяпти. Айтиш мумкинки, шу баҳона қадимий шаҳар саёҳат ва зиёрат маркази бўлиб қолади.

Самарқанднинг Регистон майдонида Буюк Ипак йўлини халқаро туризм йўлига айлантириш бўйича Самарқанд декларацияси имзоланди. Бутун жаҳон сайёҳлик ташкилоти ЮНЕСКО ва дунёдаги 60 га яқин мамлакатнинг сайёҳлик компаниялари вакиллари бу соҳани ёритиш билан махсус шуғулланадиган хорижий ахборот воситалари ходимлари Регистон майдонида ана шу тарихий воқеанинг гувоҳи бўлдилар. Декларацияни имзолаш учун ташриф буюрган меҳмонлар шаҳримизнинг дунёни ҳайратга солган тарихий меъморчилик обидалари бугунги кўркам қиёфаси, туризм учун яратилган шарт-шароитлар билан танишдилар.

Меҳмонларнинг Самарқанд билан танишуви яқинда 600 йиллик тўйи нишонланадиган Улуғбек бобомизнинг расадхонасига қадам ранжида этиш билан бошланди. Бу жой юбилей учун қисқа вақт ичида қайтадан таъмирланиб, обод зиёратгоҳга айлантирилган. Шу ернинг ўзида самарқандлик таниқли актёрлар ижросида Улуғбек замонасини акс эттирувчи театрлаштирилган саҳна намойиш этилди. Фалакиёт илмига илк нарвон қўйган машҳур бобокалонимизнинг сиймоси гавдаланиб, илму-маърифатни, доно оқилликни тарғиб этувчи жарангдор овози янгради.

Меҳмонлар Бибихоним мадрасаси, Шоҳи-Зинда, Гўри Амир мақбарасини зиёрат этдилар. Кечқурун эса Регистон майдонига тўпландилар. Бу ерда хорижий туристик ташкилотлар вакилларининг эътиборини тортадиган ранг-баранг кўргазмалар намойиш этилди. Самарқандда таниқли "Усто" бирлашмасининг Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси Самарқанд бўлими ижодкорларининг қўлида сайқал топган нафис санъат буюмлари, зардўзлик либослари чуқур ҳайратга сазовор бўлди. Самарқанд фольклор-этнографик ансамблларининг чиқишларини чет элликлар қарсаклар билан олқишлашди. Эртаси куни меҳмонлар Ургут туманида бўлишди. У ерда бунёд этилган шарқона, миллий меъморчилик услубида қурилган бинолар меҳмонларда катта таассурот қолдирди. Вилоят ҳокимлигининг қароргоҳида бутун жаҳон сайёҳлик ташкилоти бош котиби Антонио Савинъяк ва бошқа делегация аъзолари билан матбуот конференцияси бўлиб ўтди. Самарқандда бўлиб ўтган тантаналарда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги доимий вакили Холид Малик иштирок этди.

З. ТЎРАҚУЛОВ,
Г. АЛИБОЕВА.

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ ПАХТА ШТАБИ ХАБАР ҚИЛАДИ:

Олтин кузнинг тароватли шу кунларида пахта йиғим-терими қизғин паллага кирди. Буни пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисидаги маълумотномадаги кунлик суръатдан ҳам билса бўлади. Деҳқоннинг йил бўйи тер тўкиб етиштирган ҳосилини йиғиб- териб, Ватан хирмонига топшириш ҳам қарз, ҳам фарз. Вақт эса кутиб турмайди. Ҳар сония ғанимат эканини яхши англаган ёшу-қарилар бугун деҳқоннинг қаноти бўлмоқдалар. Пахта штабига келаётган янги-янги хабарлар оқими бундан далолатдир.

ХОРАЗМ ЁШЛАРИНИНГ ШИЖОАТИ

Хоразм вилояти далаларида пахта йиғим-терими айни паллага кирди. Пахтакорлар далалардаги ҳосилни нес-нобуд қилмасдан териб олиш учун ҳаракат қилишмоқда. Бунда уларга вилоятдаги ўқув юртлари талабалари, ўқувчилари яқиндан ёрдам бермоқдалар. Пахтакорларнинг, ҳашарчиларнинг теримдан бўш вақтида маданий ҳордиқ чиқаришлари учун вилоят Ёшлар Иттифоқи Қўмитаси томонидан ташвиқот гуруҳи тузилган.

Ёшлар Иттифоқи Хоразм вилояти қўмитасининг ташвиқот гуруҳи ёшлар ҳузурида бўлмоқда. Гуруҳ аъзолари ичида иқтидорли шоирлар, ёзувчилар, санъаткорлар, Хива қўғирчоқ театри, кулгу усталари ҳамда "Илҳом" ва "Хушрўй" эстрада дастасининг созандалари бор.

Яқинда гуруҳ аъзолари Урганч туманининг бўрдоқичилик корхонаси далаларида пахта тераётган Тошкент Давлат Иқтисодиёт Университетининг Урганч филиали ҳамда Янгибозор туманининг "Маданият" жамоа хўжалигида, сўнг ҳашарчи Урганч Давлат Университети талаба-ёшлари ҳузурида бўлишди.

Даладаги бу қизиқарли учрашувларда Янгибозор тумани ҳокими муовини Р. Раманова ҳамда Ёшлар Иттифоқи вилоят қўмитаси иккинчи котиби И. Раҳимовлар сўзга чиқдилар.

Пахта йиғим-теримида иштирок этаётган илғорларга Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг Фахрий ёрлиқлари ва вилоят қўмитасининг эсдалик совғалари топширилди.

Бу йил Урганч Давлат университетининг 2075 талабаси ҳашарга келган. Улар пахтакорлар билан ёнма-ён ишлаб хирмон баракасини ошираяптилар. Факультетлараро беллашувлар ўз самарасини кўрсатаётибди. Дастлабки 10 кунлик мусобақада табиатшунослик факультети йигит-қизлари ўрнак кўрсатишди.

Улар мавсум бошидан буён 250 тонналик хирмон яратишди. Талабалар ҳар куни жами 10-12 тоннага етказиб "оқ олтин" уймоқдалар.

Теримчилардан М. Ражабова, Э. Самандаров, Г. Жуманиёзова, М.Атаевалар кунига 100-120 килограммдан пахта териб, тенгдошларига ибрат бўлишаётир.

Фахрий иккинчи ўринни эгаллашга муяссар бўлган химия-технология факультетининг 103 нафар талабаси эса кунига 6-7тонна пахта теришмоқда. Терим суръатини кун сайин ошираётган У. Худойбергенова, О. Дўстжонова, О. Ўразбоева каби чаққон теримчилар мавсум бошидан буён 2-2,5 тонна пахта теришди.

ЯНА 1000 ТОННА

Янгиариқ туманидаги Аваз Ўтар номли жамоа хўжалиги пахтакорлари 700 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан, жами 2280 тонна "оқ олтин" териб, йиллик режани уддалаб бўлишди. Ана шу хирмонни яратишда мактаб ўқувчиларининг, туман марказидаги билим юрти ёшларининг ҳиссалари катта бўлди.

Ҳ. Олимжон, Ўзбекистон, Аваз Ўтар, К. Маркс номли ўрта мактаб ўқувчилари ҳар бири кунига 70-80 килограммдан "оқ олтин" териб топшираяптилар.

Хўжалик пахтакорлари давлатга яна 1000 тонна пахта етказиб бериб, ҳосилдорликни 40 центнерга етказишни режалаштиришаётир.

Д. БЕКЖОНОВА.

Жаҳон ва биз

Стивен Франклин Шо:

"ЎЗБЕКИСТОН ИСТИҚБОЛИГА ИШОНАМАН"

Мамлакатимизда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш борасида бир қатор ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Ана шу соҳадаги ишларимизни қай даражада тўғри ташкил этишда ва кўзланган мақсадга эришишда Американинг "Прайс Уотерхаус" Халқаро хусусийлаштириш гуруҳи мутахассисларининг айниқса, ҳиссаси катта бўлаётир. Гуруҳ буюк истиқлол шарофати туфайли республикамизга таклиф қилинган. Биз мазкур гуруҳ мутахассисларининг фаолияти билан қизиқдик. Шу муносабат билан гуруҳнинг мустақил йўриқчиси, Тошкентдаги "Прайс Уотерхаус" компанияси бошлиғининг муовини, Қашқадарё вилояти бўйича шу компаниянинг бўлим бошлиғи СТИВЕН ФРАНКЛИН ШОга учрашиб, мулоқотда бўлдик.

* * *

— Жаноб Стивен Шо, аввало муштарийларимизга ўзингизни таништирсангиз.

— Мен Американинг Нью-Йорк шаҳриданман, 25 ёшдаман. Колумбия университетининг иқтисодий-ижтимоий масалалар бўйича аспирантиман. Ота-онам нафақахўр, Флорида шаҳрида яшашади. Оилада икки кишимиз. Опам бор, Нью-Йоркда яшайди. Уйланмаганман. Мазкур компания таркибида фаолият кўрсатаётганимга ҳали унчалик кўп вақт бўлгани йўқ. Шу йилнинг 20 июнида иш бошлаганман.

— Айтингчи, Сиз ишлаётган компаниянинг бошқа республика ва вилоятларда бўлимлари борми? Қисқача компаниянинг фаолияти ҳамда мақсади хусусида тўхталсангиз!

— Ҳа, "Прайс Уотерхаус" Халқаро хусусийлаштириш гуруҳининг мутахассислари Ўрта Осиё республикаларининг деярли барча вилоятларида фаолият кўрсатаяпти, десам хато қилмайман. Хусусан, Ўзбекистонда гуруҳнинг 60 кишидан иборат мутахассислари ишлаяпти. Республикангизнинг барча вилоятларида эса мазкур компаниянинг бўлимлари ташкил этилган. Мен ҳам Қашқадарё вилояти бўйича масъулман.

Энди компаниянинг фаолияти ва мақсадига келсак, режаларимиз катта. Чунки, биз бу ерга бежизга таклиф қилинмаганмиз. Ҳозир республикангизда ўтиш даври давом этмоқда. Ички сиёсатнинг асосий негизида инсон манфаати, унинг келажаги ётади. Аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш ҳам бош вазифалардан бири. Бунга эришиш учун эса бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш талаб этилади. Фақат уюшган бозор орқали кўзланган мақсадга эришиш мумкин. Жаҳондаги тараққий этган мамлакатлар тажрибаси ҳам бу фикрни тасдиқлайди. Мисол учун хусусан Америкада мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш бундан 220 йил олдин бошланган. Ҳозир бизда хусусийлаштириш 96 фоизни ташкил этади. Мулкни хусусийлаштиришнинг фойдаси катта. Нима бўлганда ҳам одамларнинг қандай бўлмасин бахтли яшашини таъминлаш даркор. Компаниямиз мутахассислари ҳам ҳозирги ўтиш даврида мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш соҳасидаги ишларни ташкил этиш учун республикангизга ёрдамга келишган. Ҳозир мутахассисларимиз давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш вилоят бошқармалари, республика Кўчмас мулк биржасининг вилоят бўлимлари билан ҳамкорликда бир қатор тадбирларни ўтказмоқдалар.

Биргина ўзим раҳбарлик қилаётган Қашқадарёдаги бўлим фаолияти ҳақида тўхталадиган бўлсам, икки марта Қарши шаҳрида кўчмас мулкларни хусусийлаштириш ким ошди савдосини ташкил этиш ва уни ўтказишда бевосита қатнашдик. Шу йилнинг 22 сентябрь куни эса вилоят ҳокимлиги, Ёшлар Иттифоқи вилоят қўмитаси, давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш вилоят бошқармаси ҳамда республика Кўчмас мулк биржасининг вилоят бўлими ҳамкорлигида вилоятдаги ёш тадбиркорларнинг семинар-кенгашини ўтказдик. Биз ана шундай семинар-кенгашни вилоятдаги барча туман ва шаҳарларда ўтказишни режалаштирганмиз. Бунинг учун реал имкониятларимиз бор.

— Энди мавзудан сал четласакда, бир нарсани билмоқчиман. Собиқ СССР даврида американиклар Ўзбекистон ва ўзбеклар ҳақида маълум бир маълумотга ёки тушунчага эгамидилар!

— Тўғрисини айтганда, Ўзбекистон ҳақида ҳеч нарсани билмасдик. Фақатгина Россия ҳақида эшитганмиз. Қачонки, республикангиз мустақил давлат сифатида тан олингандан сўнггина шундай ажойиб давлат борлигини билдик. Мақташ эмас, республикангиз ҳақиқатан ҳам бой ва табиати гўзал, одамлари меҳмондўст. Рўй-рост айтганда ёш бўлсамда, 20 дан ортиқ ривожланган ва ривожланмаган мамлакатларда бўлганман. Жумладан, Канада, Мексика, Англия, Ирландия, Франция, Швеция, Германия, Австрия, Италия ва ҳоказо. Тўғри, юқоридаги мамлакатларнинг ҳам киши диққатини тортадиган томонлари кўп. Лекин шахсан мен учун Ўзбекистон иккинчи она-Ватанга айланиб қолди. Нимаси биландир қалбимдан жой олди. Ёқтириб қолдим.

— "Туркистон" газетаси асосан республика ёшларининг ҳаётини ёритади. Шу боис икки оғиз американлик ёшларнинг бугунги фаолияти ва муаммолари хусусида тўхталсангиз!

— Саволингиз ўринли. Очиқчасига айтадиган бўлсам бундан 3 йил аввал мамлакатимизда иқтисодий таназзул юз берди. Шу боис кўпгина ёшларимиз ишсиз қолди. Рост гапирганда мен ҳам ана шу ишсизларнинг бири эдим. Ҳозир иқтидорли, билимли ёшларимизнинг кўпчилиги менга ўхшаб турли мамлакатларда ишламоқдалар. Барибир ишсиз ёшлар сони кундан-кун ортиб бормоқда. Бизда ёшлар учун турли клублар мавжуд. Зерикиш бўлмайди. Бироқ, ёшлар олдида ҳал этилмаган муаммолар ҳам талайгина. Ёшлар, айниқса, студентлар бизда етакчи куч ҳисобланади. Уларга катта эркинликлар берилган. Улар парламент ишига аралашмасаларда Президент сиёсатини ва унинг ўзини ҳар томонлама қўллаб-қувватлайди.

— Мана, анчадан бери она-юртингиздан узоқдасиз. Юртингизни соғинмадингизми!

— Соғинмай бўладими, ахир. Дўстларимни, оиламни, юртимни соғинаман.

— Агар тақдир тақозоси билан Ўзбекистонда яшаш насиб этса, қолармидингиз!

— Очиғи, бу ҳақда ҳали ўйлаб кўрганим йўқ экан, шу боис аниқ бирор нарса дея олмайман.

— Ўзбекистонда орттирган дўстларингиз!

— Уларнинг сони кўпчилик. Энг яқини Қаршидан Бахтиёр, Тошкентдан Антон исмли ёш йигитлар. Улар билан доимо учрашиб, ҳамфикр бўлиб тураман.

— Бўш пайтларингизни қандай ўтказаяпсиз!

— Менда бўш вақтнинг ўзи бўлмайди, десам хато қилмайман. Доимо ниманидир қилгим, излангим келади. Бир-икки кун бўш вақтим бор эди, Бухорода, Самарқандда бўлдим. Мазкур шаҳарлардаги тарихий обидалар менда катта таассурот қолдирди. Республикангизда шундай ажойиб обидалар борлигини кўриб, қойил қолдим. Сир бўлсада шу ўринда бир нарсани айтмоқчиман. Уйқуни жуда ёқтираман. Бўш пайтимда кўпроқ ухлайман. Умуман олганда, зерикиш йўқ.

— Келгуси режаларингиз қандай!

— Мен ҳозир аспирантман. Ўзбекистонда орттирган тажрибаларим асосида иқтисодий ва ижтимоий масалалар бўйича илмий даража олмоқчиман. Сўнг эса Ўзбекистонда бирорта қўшма корхона ташкил этиш ниятим бор.

— Мазмунли суҳбат учун миннатдорчилик билдираман.

— Сизга ҳам раҳмат.

Суҳбатдош:
Аҳрор САМАРИДДИНОВ,
"Туркистон" мухбири.

Мамлакатимизга ўз сармоялари билан қатнашаётган чет эл фирмалари ва банкларининг сони кундан-кунга кўпаймоқда. Американинг 34 дан ортиқ йирик корпорациялари, фирмалари ва банклари Ўзбекистонда қўшма корхоналар очаётганлигининг ўзиёқ юртимизга хорижлик сармоядорларнинг юксак ишончидан далолатдир. Бу рўйхатни давом эттиравериш мумкин, лекин биз кўз билан кўриб ишонадиган бўлиб қолганмиз. Шу сабабдан шаҳар айланамиз. Не кўз билан қарамангки, "Даврон", "Безак", "Барокат", "ЎзДЭУ электроникс", "Кареера" каби қўшма корхоналарнинг фирма дўконларини ҳар қадамда учратасиз. Уларда моллар бисёр, яъни тараққиёт тимсолидир.

Суратларда ҳам ана шундай, келажак сари яна бир қадам ташланаётган пайт.

Улуғбек Қўчқорбоев:

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ҲАМШИРАЛАРИ БЕЛЛАШАДИЛАР

Худди шундай. Бу танлов 21-23 октябрь кунлари Ибн Сино Ватани — Бухорода бўлиб ўтади. Ўтган йилги "Ҳамшира — 93" республика кўриги якунида мазкур тадбирга халқаро мақом бериш ҳақида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ва соғлиқни сақлаш вазирлиги келишиб олган эдилар.

Айни чоғда бу тадбирга катта ҳозирлик кўрилмоқда. Шу муносабат билан биз тайёргарлик штабининг бошлиғи, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси маданият бўлими мудири У. Қўчқорбоевга бир қанча саволлар билан мурожаат этдик.

— Тадбирдан кўзда тутилган асл мақсад нима!

— Маълумки, Марказий Осиё мамлакатлари ўртасида қадимдан қардошлик ришталари боғланган. Бу муносабатлар янги даражага кўтарилган бир даврда улар орасида ўзаро маданий, маънавий, иқтисодий алоқаларни, айниқса, ёшлар ўртасида янада ривожлантиришга эҳтиёж сезилмоқда. Шу боисдан минтақада турли соҳаларда ўзаро ҳамкорлик қилишга тобора эътибор берилмоқда.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш вазирлиги, Бухоро вилояти ҳокимлиги билан ҳамкорликда Марказий Осиё Республикалари ҳамшираларининг халқаро "Ҳамшира—94" кўрик-танловини ўтказишга қарор қилди.

Ушбу кўрик-танловдан мақсад, минтақада соғлиқни сақлаш соҳаларида фаолият кўрсатаётган ёш ҳамшираларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш, анъанавий, тиббиёт сирларини ва тарихини мукаммал ўрганиш учун шароит яратиш, ёшларнинг истеъдодларини янада намоён этиш ва ижодий қобилиятларини ривожлантириш. Уларда юксак маънавий фазилатларни шакллантириш, тиббий хизмат маданиятини юксалтириш, ҳамда минтақада муаммо бўлиб турган Орол бўйи аҳолисига тиббий хизматни тубдан яхшилаш мақсадида ўтказилмоқда.

— Демак, танлов шарофати билан бу соҳадаги янгиликларни ўрганишга ҳам имкон яратиларкан-да!

— Дарҳақиқат, биз тиббиёт оламида давлатлараро тажриба алмашиш, иш ўрганиш, ўзаро ўртоқлашиш масаласини ҳам кўзда тутганмиз. Бу борада вазирлик билан ҳамкорликда бир қанча лойиҳаларни режалаштириб қўйганмиз.

— Танлов қатнашчилари ҳақида икки оғиз!

— Минтақамиздаги ҳар бир республикадан иккитадан вакил иштирок этади. Уларнинг барчаси давлатлардаги ихтисослашган танловлардан ўтишган. Бизнинг икки вакилимиз эса "Ҳамшира—93" республика кўрик-танлови совриндорларидир.

— Ҳозирлик ишлари ниҳоясига етиб қолдими!

— Шу ўринда Бухоро вилоят ҳокимиятига катта миннатдорчилик билдириб ўтиш лозим. Барча ташкилий ишларда ёрдамларини аяшмаётир. Айтиш мумкинки, тайёргарлик жараёнида шунинг учун ҳам деярли муаммолар йўқ. Қатнашчилар истиқомат қиладиган "Варахша" меҳмонхонаси, тадбир ўтадиган Ибн Сино номидаги маданият саройи тахт қилиб қўйилган. Хуллас, Бухоро қатнашчилару меҳмонларни кутишга, биз эса баҳоли қудрат хизмат қилишга тайёрмиз.

Лазиз ТАНГРИЕВ
суҳбатлашди.

Эътироф

КЕЛАЖАГИ ДОИМ ПОРЛОҚ

Менимча, бу мамлакат келажаги доим порлоқ ўлкадир. Мен Ўзбекистоннинг истиқлолидан умидворман.

Сурет ФИЛОТ,
АҚШ

ХАЛҚ ЭҲТИРОМИГА МОЛИК

Ҳукуматнинг сиёсати Президент Ислом Каримовнинг иқтисодиётни барқарорликка олиб бориши ва мамлакатнинг мустақиллигини мустаҳкамлашга интилишига нисбатан халқнинг ҳимоясига эришди.

"Файнашл таймс" газетаси,
Англия.

ЎЗ ВАТАНИМИЗ КАБИ

Ўзбекистонни ва ўзбекларни ҳаммамиз чин маънода ёқтирамиз. Бизлар Ўзбекистонда бўлганимизда худди ўз ватанимизда юргандек ҳис этдик.

Доктор Р. БРАУН,
Миссисипи штати университети халқаро программалар бўлими директори

ҲАМКОРЛИГИМИЗ КУЧАЯДИ

Биз мамлакатингизга илк бор келган бўлсак-да, унинг туризмни ривожлантиришда керакли шароитга эга эканлигининг гувоҳи бўлдик.

Самарқанд, Бухоро, Хива каби шаҳарларни Германияда чоп этиладиган сайёҳлик каталогларига киритиб, Ўзбекистонга хорижий сайёҳлар оқимини кучайтиришда ҳамкорлик ўрнатиш ниятимиз бор.

ГУЛДЕН,
"Импро" компанияси президенти

ТУПРОҒИ ЗАР

Ўзбекистон бошқа табиий бойликлар мисол ўлароқ табиий газ, олтинга эга...

Профессор Гарри СМИТ,
АҚШ

НАМУНА БЎЛАДИ

Биринчи навбатда Тошкент шаҳридаги пахта-ёғ заводига модерн техник ускуналар ўрнатиб, бошқаларга намуна қилиб кўрсатмоқчимиз.

Боб ЛЕЙ,
"Ковер" ширкати вице президенти,
АҚШ.

Арафа қувончлари

...КИ ОЛАМ КЎРМАДИ СУЛТОН АНИНГДЕК...

Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллиги арафасида таниқли адиб Одил Ёқубовнинг "Улуғбек хазинаси" романи тўлдирилган ҳолда қайта ёруғлик кўрди. Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти чоп этган ушбу асар тўйга яна бир тортиқдир. Одил Ёқубов билан суҳбатимиз шу ҳақда.

— Одил ака, шу кунларда бутун мамлакатимиз ҳамда ЮНЕСКО қарорига кўра жуда кўп хорижий давлатлар буюк бобокалонимиз Мирзо Улуғбек Тарағай таваллудининг 600 йиллиги кенг нишонланаётир. Миннатдор халқимиз бобомизнинг ҳайкалларини ўрнатди. У киши яратган буюк асарлар қайта-қайта нашр этилди. Барпо этган мадрасалари, хонақоҳлари, қурган ҳаммомлари таъмирланди ва асл ҳолига келтирилди. Яқинда сизнинг буюк бобомизнинг энг фожиали кунларига бағишланган "Улуғбек хазинаси" романингиз қайта нашр этилди. Бизга маълумки, бу асар бундан 25 йил муқаддам, яъни руставитлик даврида яратилган. Ҳозирги нашри илгариги матндан фарқ қиладими?

— Албатта, анча фарқ қилади. Ўзингиз айтганингиздек,"Улуғбек хазинаси" совет тузуми даврида ёзилган, демак, даврнинг муҳри бўлмаслиги мумкин эмас эди. Аввалам бор, шуни айтиш керакки, бобомиз Улуғбек иймони басаломат, оллоҳга шукр-эътиқод қилган буюк зот бўлганлар. Ва бу романнинг биринчи нашрида ҳам эътироф этилган. Бобомиз энг фожиали — бошига қилич келган онларда яратган эгамдан кечирим сўраб, калима келтириб оламдан ўтган. Мана шу саҳифалар ўша даврда анча-мунча эътирозларга ҳам сабаб бўлган, айниқса, "Улуғбек хазинаси" фильми яратилаётганда шу руҳдаги гаплар олиб ташланган эди. Бугун, минг шукрки, мустақиллик шарофати билан тарихий асарларимизда йўл қўйган хато ва камчиликларни тузатиш, бошқача қилиб айтганда, ҳақиқатни тиклаш имкониятига эга бўлдик. Бундан ташқари, олимларимиз Мирзо Улуғбек ҳақида, унинг замондошлари, айтайлик, Хўжа Аҳрор, Шайхулислом Бурҳониддин, Хўжа Мискин ҳазратлари каби улуғ дин раҳнамолари тўғрисида ҳам кўп яхши маълумотларни эълон қилишди. Демоқчиманки, мен бу ҳақиқатларни тиклаш имконига эга бўлдим. Мен мамнун бўлиб айтадиган яна бир гап шундан иборатки, буюк бобокалонимиз Амир Темур Кўрагоний тўғрисида тўла ҳақиқатларни айтиш имкони яратилди, бу ҳам мустақиллигимизнинг бебаҳо неъматларидан биридир. Шу боис Улуғбек билан бобоси Амир Темур ўртасидаги муносабатларни ҳаққоний ифода этишга шароит туғилди.

Маълумки, Темур набираси Улуғбекни жуда яхши кўрган. Мирзо Улуғбекнинг асли исми Муҳаммад Тарағай бўлган. Бобоси Темур ва момоси Сароймулкхоним уни эркалаб "Улуғбек" деб чақиришган. Бу чиройли ном билан Муҳаммад Тарағай Мирзо Улуғбек бўлиб кетган. Мен шу ҳақида махсус саҳифалар ёздим ва ниҳоят, Улуғбекнинг севгиси ҳақида янги саҳифалар киритдимки, бу лавҳалар шояд китобхонлар эътиборини тортса.

Лайло КАРИМОВА,
"Туркистон" мухбири.

Янги асардан саҳифалар

Пиримқул ҚОДИРОВ

УЛУҒБЕК МАТОНАТИ

АБУСАЪЙИД МИРЗО Абдулатифнинг дилидаги гапларни топиб айтаётгандай бўлди. Яна бир қўлдан май ичишгандан кейин Абдулатиф унга дил ёриб деди:

— Барибир эртами кечми, Самарқанд бизники бўлғай, Мирзо Абусаъйид! Билурсизки, отнинг жиловини беҳуда тортаверсалар, бир кун эмас, бир кун жилов узилиб кетгай!

Абдулатифнинг кўзидаги исёнкорона оловни ёқтирган Абусаъйид:

— Лутф қилдингиз, амирзода! — деди. — Худо хоҳласа, жилов узилганда мен ёнингизда бўлурмен! Сизга илкимдан келган кўмакни берурмен!

Улар аҳду-паймон қилган каби қўл олишдилар. Лекин дил тубида ҳар бири ўз манфаатини ўйлаб қўл берган эди: Абусаъйид ота-болани уруштириб қўйиб, бирини бошқасининг зарбаси билан бартараф қилгандан сўнг Самарқанд тахтини ўзи эгаллашни истарди. Чунки бу тахтга Абдулатифнинг қанчалик ҳақи бўлса, темурийзода Абусаъйиднинг ҳам шунчалик ҳаққи бор эди. Буни яхши биладиган Абдулатиф эса Абусаъйиднинг кўмагидан фойдаланиб, ишини битиргандан сўнг уни четроқ бир вилоятга ҳоким қилиб жўнатиб, қутилишни ўйларди.

Мана шундай ички зиддиятларга тўлиб ҳаракатланаётган Улуғбек қўшини Фирдавсий туғилган машҳур Тус шаҳри яқинидаги Родгон деган жойга етганда Журжондан Абулқосим Бобур ҳузуридан бошига катта дастор кийган оқ соққоллик шайхулислом элчи бўлиб келди. Улуғбекка Абулқосим Бобур номидан қимматбаҳо совғалар топширгач:

— Ҳазрати олийлари, Мирзо Абулқосим Бобур сизга содиқ фарзанддурлар, — деди. — Бултур Балхда турганингизда ҳам элчи юбориб, садоқат изҳор қилган эдилар. Бу йил Тарнобдаги жангга оғалари ул зотни кўп тарғиб қилдилар, аммо Абулқосим Бобур сизга қарши боришни мутлақо истамади.

— Истамади эмас, ким ғолиб чиқишини кутди! — деди Улуғбек. — Алоуддавла билан ярашганидан хабаримиз бор. Агар оғаси Тарнобда ғолиб чиқса, Мирзо Абулқосим ҳозир бизга эмас, Алоуддавлага садоқат изҳор қилиб элчи юборган бўлур эди. Бу икки оға-ини бизнинг волидайи муҳтарамамизни ўзларига қалқон қилиб, бизнинг ҳузуримизга келишларига монеъ бўлмоқдалар. Алоуддавла Ҳиротда шундай кекса Маҳди Улёни қўриқчи айғоқчилар аросатида тутганидан хабаримиз бор. Ҳолбуки, онам ҳазратлари Алоуддавлага озмунча яхшиликлар қилганми? Шундай момосини аросатда тутиб, мен билан дийдор кўришишига монеъликлар қилгани учун Алоуддавла кўр бўлса арзигай!

— Сиз минг марта ҳақсиз, аълоҳазрат! — деди элчи таъзим билан. — Мирзо Абулқосим Бобур ҳам оғаларини беоқибатлиги учун ёмон кўрурлар. Шу сабабдан Алоуддавла Журжонга бормай, иниларидан ҳам қочиб юрибдир. Абулқосим Бобур "кўрнамак оғам илкимизга тушса кўзларига мил тортдириб кўр қилурмен!" — деган сўзларини мен ўзим эшитдим! *

— Ундоқ бўлса, Мирзо Абулқосим Бобур биздан не истайдирлар? — деб, Улуғбек хиёл юмшаган оҳангда савол берди.

— Уруш ҳаркатлари тўхтатилса, сулҳ тузилса, эл-улус тинчиса — ул зотнинг орзулари шулдир. Шу орзуга етсак, Мирзо Абулқосим Бобур сизнинг номингизни хутбага қўшиб ўқитгайлар, сизнинг буюк исмингиз билан пул зарб этгайлар!

— Аммо Алоуддавла ҳам шундай ваъдалар бериб, кейин ёғийлик қилди. Аввал Мирзо Абулқосим шу ваъдаларини бажарсин! Кейин сулҳ тузишни ўйлайлик.

— Ҳар бир сўзингизни бебаҳо гавҳар ўрнида қабул қилгаймиз! — деди элчи ва Улуғбек қўйган шартларни Абулқосим Бобурга етказиш учун қайтиб кетди.

АБДУЛАТИФ отасининг Абулқосим Бобур билан сулҳ тузишини истамасди.

— Ҳазрат отажон, Абулқосимга куч йиғиш учун фурсат бермайлик, уни заиф пайтида босайлик, токи оғаси Алоуддавла каби тор-мор бўлсину, бизга қарши иккинчи бош кўтаролмасин!

— Ҳар қалай, элчи юбориб, сулҳ сўрагани учун бунчалик босқин қилиш бизга муносиб эмас! Сиз менга ўғил бўлсангиз, Абулқосим Бобур — жияндир. Ҳазрат онамиз унинг даргоҳида. Буни унутиб бўлғайми? Энди элчи жавоб олиб келгунча биз Исфароинга бориб тургаймиз. Сиз қўшин билан Бистомни эгалланг. Аммо ортиқча ҳужумлар қилманг, амирзода, беҳуда қон тўкилмасин!

Абдулатиф буйруқ оҳангида айтилган бу сўзларга итоат этмай иложи йўқ эди. Аммо кечқурун амакиваччаси Абусаъйид Мирзо билан хилватда май ичиб ўлтириб, отасидан ранжиб гапирди:

— Кўрдингизми, бугун яна жиловимдан тортдилар!

— Отангиз атайлаб шундай қилаётганга ўхшайдир, амирзода. Чунки ул зотда олимлик салоҳияти зўр бўлса ҳам, саркардалик салоҳияти заиф.

— Худо ҳақи, нечун буни тан олмайдилар?

Абусаъйид овозини пасайтирди:

— Агар тан олсалар, тожу тахт билан қўшинни сизга бериб, фақат олимлигу мударрислик қилишларига тўғри келур.

— Бу гапни иккинчи марта айта кўрманг, Мирзо Абусаъйид, эшитсалар бошимиз кетгай! Самарқандда Мирзо Абубакр қандай қатл этилгани ёдингиздами?

— Аммо мен бошимға қилич келса ҳам ростини айтурмен!

— Ростгўйлигингиз учун ташаккур... Энди отам Исфароинда беш-ўн кун тўхтаб, Абулқосимнинг элчисини кутсалар керак.

— Унгача биз Бистомни забт этгаймиз. Абдулқосим Астрободга чекинса, тинчлик бермай яна таъқиб этгаймиз. Ахийри элчи юбориш фикридан ҳам қайтиб, Ироққа қочгай.

— Ана бу режа менга маъқул! — деди Абдулатиф мамнун шивирлаб.

Худди шу дақиқаларда Улуғбек хуфтон номозини ўқиб бўлиб, жойномоз устида тиз чўккан ҳолда паст товуш билан худога илтижо қилди: "Ё Аллоҳу Таола, бири ўғлим, бири жияним, икки ўт орасида қолган мушфиқ онам, — бу интиҳосиз аросатдан ўзинг нажот бер, эй парвардигори азим!"

*(Чиндан ҳам, кейинчалик Абулқосим Бобур акаси Алоуддавланинг кўзига мил тортдириб, қисман кўрқилгани тарихий манбаларда битилган).

(Давоми бор)

Улуғбекнинг набиралари

"АЪЛО ЎҚИШИМИЗ ВА МЕҲНАТИМИЗ СЕНГА, ЖОНАЖОН ЎЗБЕКИСТОН!"

Кеча Тошкентда ана шу мавзуда олий таълим аълочилари ва ёш олимларининг биринчи республика анжумани бўлиб ўтди.

Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги уюштирган мазкур тадбирда вилоят олий юртларининг иқтидорли талабалари, аспирантлари иштирок этдилар. Анжуманга ташриф буюрганлар бир кун давомида қизиқарли баҳс-мунозаралар, давра суҳбатларида ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар. Ҳамда пойтахтдаги бир нечта олий даргоҳларда бўлишиб, у ердаги ишлар, янгиликлар билан танишдилар.

Биз анжуман иштирокчиларидан бир гуруҳи билан суҳбатда бўлдик.

Равшан ҲИДОЯТОВ, Жиззах педагогика институти доценти, институт ёш олимлари ва мутахассислари уюшмаси раиси:

— Андижонда 6 киши иштирок этаяпмиз. Мен билан бирга яна 5 та талаба ҳам бор. Улар олий даргоҳда ўз билимлари билан обрў эътибор қозонишган. Умуман бизда иқтидорли йигит-қизларга катта эътибор берилмоқда. Ҳар йили фан ва техника тараққиётига бағишланган конференция ўтказиб борамиз. Энг яхши деб топилган илмий ишлар эса тўплам ҳолида чоп этилади. Бугун ўтказилаётган анжуман мустақил республикамизнинг келажаги янада равнақ топишига муносиб ҳисса қўшади, деб ўйлайман.

Нигора ҒОЗИЕВА, Ангрен педогогика институтининг 2-курс талабаси:

—Республикамизда иқтидорли ёшларга алоҳида эътибор берилаётгани жуда яхши. Буни бугун ўтказилаётган тадбирдан ҳам билиб олса бўлади. Институтимизда ҳам иқтидорли талабалар билан ишлаш жорий этилган. Истеъдодли ёшларнинг ўз гуруҳи бор. Бу эса уларнинг келажакда мукаммал асарлар яратишида, изланишларида катта ёрдам бермоқда.

Муҳайё Обиджонова, Қўқон педагогика институтининг 4-курс талабаси:

— Аввало, катта бир жамоадан вакил бўлиб келган йигит-қизлар — иқтидорлилар орасида борлигимдан мамнунман. Бугунги тадбир биз учун катта бир ҳаёт мактаби бўлиб хизмат қилса, ажаб эмас. Бу ерга ташриф буюрган талабалар эса асл талабалардир. Уларнинг ўйлари, фикрлари, мулоҳазалари жуда қизиқ. Иқтидорлилар билан мулоқотда бўлиш келгуси ишларимизга, ижодларимизга янада қанот бағишласа, аъло иш бўларди.

Туркий дунёнинг улуғ сиймоси

Менинг Самарқандга илк сафарим "Улуғбек хазинаси" романини ўқиб, унинг таъсирида мустар бўлиб юрган чоғларимга тўғри келганди. Назаримда, буюк Расадхонадан улуғ олим, Самарқанд ҳукмдори Мирзо Улуғбек Тарағай ўйчан қиёфада чиқиб келадиган туюларди. Бу қадим ва сирли шаҳарнинг ҳар буржи, ҳар буржида мағрур турган ясовулларни, қўлларида даста-даста китоблар билан мадрасалар томон йўрғалаётган илм толибларини тасаввур этардим. Кўнглим алланечук шукуҳга, фахр ва ифтихорга тўлиб тошганди. Шу сабабдан бўлса керак, таниқли ёзувчи Одил Ёқубовнинг "Улуғбек хазинаси" романини эсласам, Самарқанд, Самарқандни эсласам, буюк даҳо Мирзо Улуғбек хаёлимда жонлана бошлайди.

Самарқанд... Бу шавкатли шаҳар дунёга не-не улуғ инсонларни бермаган дейсиз?

Фикри ожизимча, ўша буюклар ичра энг буюги Улуғбек Тарағай эди. Бу маърифатли инсон ўз юрагида битмас -туганмас Изтироб юкини олиб ўтди. Нечук Изтироб бу?! Оддий инсоний муҳаббатга, Оллоҳга бўлган садоқатли қулликка, илму маърифат ташналигига, зулму разолат, ёлғончилигу фисқ-фасоддан озурдаликка тўлиб-тошганди бу муборак зотнинг оташин қалби. Бироқ ишонч билан айта оламанки, султон Улуғбекнинг энг садоқатли йўлдоши Сабр эди! Оллоҳ тоғдай матонат бахш этганди бу шавкатли инсонга! Йўқса, тожу тахт талашларида, ҳар хил туҳмату, ёлғон айбловларда тутдек тўкилиб адо бўлар, бугун биз ул зот сиймосида етук алломани, беназир илм эгасини кўрмаган, шунчаки ҳокимият ҳавасманди сифатида санаб ўтадиган бўлардик.

Мана, орадан неча юз йиллар қуюндек қўқиб ўтди. Неча-неча ҳукмдорлар, неча-неча олиму уламолар келиб-кетди! Бироқ Мирзо Улуғбек ҳамон тирикдек!

Мабодо биз унутсак ҳам жаҳон оммаси уни эслатиб турибди. Ҳарбий хизматни ўтаётган чоғимдаги бир воқеа ҳеч қачон ёдимдан чиқмайди. Украинанинг қай бир чекка қишлоғидан ҳарбийликка келган, саводи ҳамамин қадар бўлган бир афтодаҳол аскар бизнинг Ўзбекистондан эканлигимизни билиб, "Самарқандданмисизлар?" дея сўраганди кўзлари ҳайратдан порлаб. Биз мағрур, фахр ва ифтихор билан бош ирғагандик. "Эҳ, ўша афсонавий шаҳарни бир кўрсам эди,— денганди аскар дўстимиз ўйчан кўзларини узоқ-узоқларга қадаб, — Ахир, у ерда Улуғбекдек алломалар, Амир Темурдек ҳукмдорлар ўтган-а?" Кейинчалик билсам, бу аскар ҳам Сергей Бородиннинг "Самарқанд осмонидаги юлдузлар" ва "Дружба народов" журналида таржима қилиб босилган Одил Ёқубовнинг "Улуғбек хазинаси" романини тасодифан ўқиб қолган экан! Ўша илк суҳбатдан сўнг мени оғир ва қийноқли хаёллар босганди. Чунки, биз билан бир қаторда, ғурур билан бош ирғаб ўтирган, Самарқанд шаҳри биқинидаги қишлоқларнинг биридан ҳарбий хизматга чақирилган юртдошларимиздан бири улуғ Самарқанд шаҳрини, ундаги табаррук қадамжоларни яхши билмас экан. Ҳатто, Мирзо Улуғбекдек доврўғи оламни титратган улуғ сиймолар ҳақида ҳам

ЮЛДУЗЛАР СИРИНИ ТИНГЛАГАН

Улуғ аждодимиз ҳақида ўйлар

ўша алмисоқ мактаб дарсликларида келтирилган маълумотлардан ортиқ нарсадан хабарсиз экан! Биламан, бу хил ҳайратомуз қусурлар буюк аждодларимиз шон-шуҳратига соя сололмайди, уларнинг буюк илмий меъросларини йўққа чиқаролмайди... бироқ тушунган инсоннинг юрак-бағрини лахта-лахта қон қилади-да.

Самарқанд... Бу табаррук шаҳарни зиёрат этгали етти иқлимдан меҳмонлар ташриф буюришади. Нечун? Наҳотки, ҳаммасига Самарқанднинг қадимийлиги, тарихий обидаларга бойлиги сабаб бўлса? Йўқ, асло! Боя юқоридан таъкидлаганимиздек, улар табаррук зотларнинг табаррук излари қолган бу шаҳарни бир бор кўришга орзуманд. Хусусан, Мирзо Улуғбек Тарағайнинг! Зеро, буюк бобокалонимизнинг, халқимиз фахр-ифтихорининг неча-неча илмий асарларини неча-неча юз йиллардан бери жаҳон маърифат аҳли ўқиб ўрганмоқда. Улар бу улуғ алломани севишади, эъзозлашади! Ул зот туғилиб ўсган, ижод қилган шаҳар томон, юрт томон интилишади.

Чет эллик катта-катта олимлар ўз устозлари бўлмиш Мирзо Улуғбек ҳақида қуйидагича лутф этганлар.

Ф. БОКЕ: "Улуғбекнинг катологи жуда қимматлидир, чунки бу ҳақиқатда Самарқанд расадхонасида кузатиб аниқланган юлдузлар ҳолатларига асосланган. У аслида ўн олти асрдан кейин яратилган иккинчи жиддий католоgдир..."

М. БАИЛЛИ: "Гобсел билдирадики, ламалар ва Тибет руҳонийлари астрономия соҳасидаги қадимги китобларга эга. Бу соҳада хитойлар нимани билган бўлсалар ўша нарса Самарқанд томондан келган."

ЖАК РУФФУ: "Улуғбекнинг буюк илмий хизматларисиз Ғарб астрономия мактабини тасаввур этиш қийин..."

Дунё улуғларининг бобокалонимиз Мирзо Улуғбек ҳақида эҳтирос билан айтган сўзларини қанча битсак-да, адо бўлмайди. Жаҳон алломалари буюк мунажжим ҳақида тахлам-тахлам китоблар ёзганлар. Улар Самарқанд султони, шавкатли аллома Мирзо Улуғбек Тарағай ҳақида холис эҳтиром билан ёзишган. Хусусан Абу Тоҳир Хожа ўзининг "Самария" асарида шундай деб ёзган:

"Улуғбек Амир Темурнинг набираси, Шоҳруҳ Мирзонинг тўнғич ўғлидир. 796 ҳижрий, якшанба куни жумоди ал-аввал ойининг 19-да (мелодий 1394 йили 23 мартда) туғилгандир. Шоҳруҳ Мирзо отаси Амир Темур Кўрагоннинг ўлимидан беш йил кейин Ҳиротдан Самарқандга келиб, Мироншоҳнинг ўғли ўз биродарзодаси Султон Халилни Самарқанд тахтидан тушириб, ўз ўғли Улуғбекни (тахтга) ўтқазди. Улуғбек хонлигидан 16 йил сўнг ҳижрий 823 (мелодий 1420 да Шердор мадрасасини ва масжиди жомеъсини солдирди. Ушбу мадраса шаҳар ўртасида (арки олийга яқин бир ўриндадир). (Мадрасанинг) тоғ шукуҳли ҳайъати устухонбанд мустаҳкамлигидан фалак биносидан тинчликни олган, юксаклик жиҳати бўлмиш азаматнишон пештоқли оғирлигидан ерга зилзила келтирган, унинг олий даражали кунгираларини қудрат устаси фалак айвонининг муқарнаскорлиги билан бир хилда ясаган, ложувард кошинларини қазо наққош фалакнинг чароғон юлдузлари билан бир тартибда нақш қилиб, уларга дахлдор қилган қуёшдек жилваси, зар нигор нақшлари гўзал фалак гумбази билан ҳамвазн эди. Бу буюк мадраса икки қаватли бўлиб ҳар бир равоқда бир ҳужрада талабадан икки киши турар экан. Самарқанднинг бузуқчилик чоғларида ўзбек хонларидан бирови подшоҳлик ўрдасига саркўб (қўрғон ичидаги ёвни тўпга тутиш учун қуриладиган юксак ўрин) бўлмасин, деб устги қаватини буздирган. Мадрасанинг иморати битгач, Улуғбек Мирзо у ерда Қозизода Румийни мударрисликга белгилади. Баъзи вақт ўзи ҳам дарс айтмоққа киришар эди.

Мадраса солингандан тўрт йил кейин 833 (1428) Улуғбек, Қозизода Румий, мавлоно Ғиёсиддин Жамшид, мавлоно Муиний, Коший, мавлоно Салоҳиддин Мусо билан Кўҳак пуштасининг этагида, Оби раҳмат ариғининг ёқасида расадхона биносини бошлади. Расадхонани теварагида буюк- буюк ҳужралар тузди. Расадхона тепасининг этагидан гўзал чорбоғ ва чинихона ясатиб, кўпинча унда турар эди. Расадхонани иморат қилаётганда битказишдан бурун, бояги уламо ўтар дунёдан мангулик оламига жўнадилар. Бундан сўнг алломаи Али Қушчи кенгаши билан расадхонани битказди. Улуғбек Мирзо ҳижрий 841 (мелодий 1437 йил)дан бошлаб мунажжимлар орасида эътиборли бир китоб саналган "Зичи Кўрагоний"ни ёзди."

Ҳа, Мирзо Улуғбек Тарағай салоҳиятли давлат арбоби бўлишидан ташқари улуғ олим эди. Юлдузлар илмининг султони эди! Не ажабки, ул зот фалакка боқиб, келажакда, яъниким суронли йигирманчи асрнинг адоғида юртимизнинг истиқбол юлдузи яна яркирашини олдиндан кўра билган бўлса?!

Шогирдлари томон маъюс жилмайиб: "Келажак ҳам бизники, ўғилларим!" деган бўлса.

Луқмон БЎРИХОН

АЛЛОМАГА ҲАЙКАЛ

ёки асримиз бошидаги воқеалар

Улуғбек яратган буюк кашфиётлар биз учун сўнмас илмий ва маданий мерос бўлиб қолди. Улуғбек ўзининг кашфиётлари билан бутун дунёга танилган буюк инсон эди. Алишер Навоий аллома ҳақида гапириб, темурийлар авлодидан Улуғбекдай донишмандни ҳали дунё кўрмаганини қайд қилади:

Темурхон наслидан Султон
Улуғбек
Ки олам кўрмади султон
анингдек...
Валек ул илм сари чун даст,
Кўзи олдинда бўлди осмон
паст.
Расадким боғламиш —
зеби жаҳондир,
Жаҳон ичра яна бир
осмондир.
Билиб бу нав — илми
осмони,
Ки андин ёзди Зичи —
Кўрагоний,
Қиёматга декинга ақли
айём,
Ёзарлар онинг аҳкомидан
аҳком.

Мирзо Бобур "Улуғбек ҳамма илм ва ақлнинг денгизидир", академик В. Бартольд эса **"Мирзо Улуғбек мусулмонлар дунёси тарихида ягона подшоҳзода олим бўлиб, замондошлари уни Аристотель шогирдларининг энг пешқадамидир деб ҳисоблаганлар"**, деб юксак баҳо берганлар. Фалакиётшунос И. И. Сикора Улуғбекнинг фалакиёт фани соҳасидаги хизматларига баҳо бериб, Улуғбек **"юлдузларнинг шунгача бўлган (1913 йилгача) жадвалларини тузди, у — буюк кузатувчи, ўзининг мукаммал кузатувлари билан ўзигача бўлган астрономлардан бир қадам олға силжиди"**, деб кўрсатади. Парижлик астроном Ф. Боку "Улуғбек Зичини"ни ўрганиб, унга шундай баҳо берган эди,— деб ёзади фалакиётшунос олим М. Мамадазимов **"Мазкур жадвал Самарқанд расадхонасида юлдузларнинг бевосита кузатиш ёрдамида аниқланган ўринларига таянгани учун ҳам жуда қимматлидир.** У, моҳияти билан XYI аср ичида яратилган эътиборга молик энг аниқ жадвал ҳисобланади, XYI асрга қадар юлдузлар жадвалининг муҳимлигини атиги икки астроном Гиппарх билан Улуғбеккина яхши англадилар, холос. XIX асрнинг машҳур математиги ва астрономи Пьер Лаппас Улуғбек ва унинг юлдузлар жадвалига баҳо бериб, **"Улуғбек ўз салтанатининг пойтахти Самарқандда Тихо Брагега қадар мавжуд бўлган юлдузлар жадвалларидан ҳам афзалроқ янги юлдузлар жадвалини тузди,"** деб ёзган эди.

Бундан 86 йил илгари самарқандлик, қадимий ёдгорликларнинг чуқур билимдони, ажойиб ҳаттот ва таржимон Абу Саид Махсум ҳамда қадимшунос В. Л. Вяткинлар Мирзо Улуғбек қурдирган расадхона қолдиқларини қидириб топишлари муносабати билан 1908 йили Туркистон Генерал Губернаторлиги маҳкамасининг махсус ишлар бўйича чиновниги шарқшунос олим А. А. Семенов Шарқнинг буюк фалакиётшунос олими Мирзо Улуғбекнинг фан олдидаги буюк номини абадийлаштириш мақсадида ўлка Генерал Губернатори Н. И. Гродековга илтимоснома хатини ёзди. Худди шундай мазмундаги хат Петербург астрономия расадхонаси профессори С. П. Глазенапга ҳам жўнатилди. Хатда Мирзо Улуғбекнинг дунёвий, айниқса, фалакиёт фани соҳасига улкан ҳисса қўшганлиги, ундан бой илмий-маданий мерос қолганлиги баён этилади.

1908 йилнинг 8 февралида А. А. Семенов жўнатган хатга профессор С. П. Глазенапдан жавоб келиб, унда тез ва қизғин хайриҳоҳлик билдиргани, Петербург Рус астрономия жамияти совети аъзолари билан суҳбатлашиб, улуғ олимга ҳайкал ўрнатиш учун маблағ тўплашга алоҳида комитет тузишга келишилганлиги айтилган.

1908 йилнинг февралида Рус астрономия жамиятининг раиси профессор А. Иванов ва унинг котиби В. Ахматовлар ҳам Улуғбекка ҳайкал ўрнатишни қўллаб-қувватлайдилар ва уни юқори ташкилотларга таклиф этадилар. Жамият бу ташаббусни қўллаб-қувватлаб, маблағни аҳолидан тўплаш кераклигини айтади.

Илтимоснома охирида бажариладиган ишнинг аниқ режалари сўралади:

1. Белгиланган ерга (Улуғбек мадрасаси олдига — Б. Р.) катта ҳайкал ўрнатиш мумкинми?

2. Самарқандда бундай қурилишнинг тахминий қиймати қанча туради?

3. Бу ишга маҳаллий манбалардан қанча сўм опиш мумкин?

Бу режадаги ишларни амалга ошириш учун зарур бўлган маблағни ўлка генерал губернаторидан сўралганда у маблағ ажратмайди. Кейинчалик рус астрономия жамиятининг раиси профессор А. Иванов ва унинг котиби В. Ахматовлар Самарқанд ҳарбий губернатори генерал лейтенант М. Галкинга хат ёзиб, аҳолидан пул тўплаб бўлса ҳам Самарқанд регистонида улуғ астроном олим ҳайкалини қўйишга ёрдам беришини илтимос қиладилар. Реакцион колониал ҳокимиятнинг вакили генерал Галкин эса бу ажойиб ташаббусга бош қўшмайди, у ўзининг астрономия жамиятига ёзган хатида "Лойиҳани амалга ошириш учун ерли халқдан оз — моз бўлса ҳам маблағ тўплашга умид қилманглар, ҳайкал қуриш бу ерда расм эмас"... деб раддия жавобини берган эди. "Мен ерли аҳоли ўртасида бўлиб,— дейди генерал Галкин — Улуғбекка ҳайкал ўрнатиш ва пул тўплаш керак, деб сўраганимда улар (ерли аҳоли Б. Р)нинг қарашлари бошқача эканлигини сездим. Бу ерда ҳайкал ўрнатиш расм эмас ва ҳеч қачон тажрибада бўлмаган". Лекин айрим зиёлилар илғор фикрли кишилар бу қаршиликлар ва тўсиқлардан умидсизланмай рус астрономия жамияти кўтариб чиққан ташаббусга хайриҳоҳлик билан маблағ тўплашга киришдилар. 1909 йилнинг 28 майида Каттақўрғон шаҳар бошқармаси 200 сўм, Жиззах шаҳри 100 сўм, Ўратепа шаҳри 100 сўм ва Хўжанд шаҳри 50 сўм пул ажратиб, хайрли иш қилдилар. 1909 йилнинг 17 июлида Самарқанд хўжалик ишлари бошқармаси ҳайкал ўрнатиш зеб-зийнат, ҳашамат ҳисобланади, бу ҳозирча эришиб бўлмайди, деб яна қаршилик кўрсатди.

1910 йилнинг 8 ноябрида императорлик рус жуғрофия жамиятининг Туркистон бўлимида фалакиётшунос олим И. Сикора қилган маърузасида "Закаспий областининг бирор шаҳрига Улуғбекка ҳайкал ўрнатиш ва маблағ тўплашга рус археология жамияти томонидан рухсат берилганлигини айтди. Бунга биноан Россиянинг Европа қисми олимлари ва Туркистон аҳолисидан ҳам хайр-эҳсон тўплаш зарурлиги таъкидланди. 1911 йилнинг 7 март куни И. Сикора "Улуғбекка ҳайкал" мавзусида яна маъруза қилиб, ўрта аср олими Мирзо Улуғбекнинг астрономия фанига катта ҳисса, қўшганлиги, юлдузлар жадвалини тўғри тузиб, улкан чўққиларга кўтарилганлиги, у ихтиро қилган ўлчов асбобларининг мураккаблиги ва тўғри ўлчанганлиги, ҳозир ҳам дунё миқёсида ўз аҳамиятини йўқотмаганлигини эслатиб ўтди. Шу вақтларгача Улуғбекнинг расадхонаси бизга номаълум бўлганлиги сабабли унга кўп эътибор берилмай келинаётган эди. 1908-1909 йилларда Расадхонанинг қолдиқлари очилиши билан олимнинг фаолиятига бироз эътибор бериладиган бўлди. Шулардан хулоса чиқариб, ҳеч бўлмаганда Мармар доскага икки тилда донишманднинг номини ёзиш кераклигини таклиф қилади, маърузачи. 1911 йили Петербургдан Самарқандга Рус археология жамиятидан вакил келиб олим номини абадийлаштириш масаласини ўртага ташлайди, деб хабар беради "Туркестанское ведомости" газетаси 1911 йил 231 сонида. Таклифда уч лойиҳа бўлади;

1. Улуғбек ҳайкалини ўрнатиш, бордию бу рад этилиб амалга ошмаса, унда портретини қўйиш;

2. Регистонда фонтан ўрнатиш.

3. Расадхонани қайта таъмирлаш ва тиклаш.

Шунингдек, Тошкент шаҳар бошлиғи (1907 — 1917 йил) Н. Г. Маллицкий ҳам 1911 йилнинг 28 апрелида юқори раҳбариятдан пул тўплаб, Улуғбекка ҳайкал ўрнатиш кераклигини сўрайди.

Рус археология ва жуғрофия жамиятларининг Самарқандда яшаб ижод қилаётган аъзолари, фаоллари ҳам олимга ҳайкал ўрнатиш ташаббусига фаол қўшилиб, Улуғбек илмий меросини ўрганиш ва сақлаб қолишга, уни келажак фан учун муҳимлиги ва тарихий аҳамиятини эслатиб ўтдилар.

Хорижий мамлакатлар олимлари улуғ олимнинг бой илмий меросини ўрганиб, асарларини ўз тилларига таржима қилаётганларида биз унга эътибор бермасак, эсдан чиқарсак яхши бўлмайди. Қазиш натижасида топилган Расадхона қолдиқларини эҳтиёткорлик билан асраб уни илмий жиҳатдан ўрганиб, икки тилда нашр қилдириб, жамоатчиликка маълум қилишимиз керак, дейишди жамият аъзолари. Буни рус география жамиятининг Туркистон бўлими ва Тошкент зиёлилари ҳам маъқулладилар.

Шундай қилиб, узоқ тортишувлар ва тўсиқлардан кейин 1914 йилнинг 13 январида Улуғбекка ҳайкал ўрнатиш Самарқанд комитети тузилди. Унинг таркибига Самарқанд ҳарбий губернаторининг ёрдамчиси П. О. Папенгут, капитан Б. Н. Кастальский, қадимшунос тарихчи В. Л. Вяткин ва бошқалар кирган эди. Улар Петербург астрономия жамияти томонидан йиғилган пулни Абу Саид Махсум ва В. Л. Вяткинлар томонидан очилган расадхона биносини таъмирлаш, мустаҳкамлаш ва қазиш ишларини яна давом эттиришга сарфладилар, қолган минг сўмни Улуғбек фаолияти ва унинг расадхонаси тўғрисида тарихий мақола ёзишга режалаштирдилар.

"Туркестанское ведомости" газетасининг 1914 йил 6-сонидаги "Олим хотираси" номли хабарда "Мутахассис олимлардан ташқари оддий кишиларга ҳам эҳтимол матбуотдан маълумдирки, бизнинг ўлка, жумладан Самарқанд ўрта асрларда Улуғбекдек бир машҳур астроном олимнинг бешиги бўлган. Олим сифатида унинг ютуқлари ҳозирги вақтгача ўз аҳамиятини йўқотмаган. Бугунги кунда олимга ҳайкал ўрнатиш учун ҳукумат рус комитетига алоҳида 1500 сўм маблағ ажратди", деб айтилган. Лекин бу пул қаерга сарфланганлиги, ҳайкал ўрнатилган-ўрнатилмаганлиги ҳақида ҳеч бир хабар йўқ. Мана шу мисоллардан хулоса чиқариб, Чор ҳукуматининг ерли халқ маданияти ва меросига бўлган муносабатини аниқ тушуниб оларсиз.

Республикамиз ўз мустақиллигига эришгач, халқимизнинг миллий қадриятлари ва маданий меросига бўлган ғамхўрлиги янада ошди, буюк ўтмишдошларимизнинг номлари ёдга олинди, уларга ҳайкаллар ўрнатилиб, бой илмий ва маданий мерослари ўрганилиб, асарлари чоп этилди, тарихий ёдгорликларни авайлаб асраш ва таъмирлаш устидан назорат янада кучайтирилди.

Рашид БОЙТУЛЛАЕВ,
Республика "Ёдгорлик" жамиятининг аъзоси, санъатшунос.

Қамбар ОТА

Шеърият

Эрку мустақиллик абадий ихлос...

ВАТАН, ИСТИҚБОЛИНГ СОҒИНИБ...

Сенга, эй Ватаним, тобелар эмас,
Толеига эга жумард тилайман.
Эрку мустақиллик абадий ихлос,
Озод чеҳра, дилбар қомат тилайман.

Бошингга бахт қушин қўндирадиган
Содиқ фуқаролар истайман сенга.
Йўғингни бор қилиб дўндирадиган
Камолот тимсолин излайман сенга.

Ватану халқ якдил бир мағиз, бир пўст,
Шарафдир тутолсак қадрини баланд.
Дунё ҳавас қилиб тутингайдир-дўст,
Файз барака кулгай,
Чароқлар омад.

Ерига юраги мангу боғланган
Фарзандлар халқининг фахр тожидир.
Ҳар бир юмушига шердай чоғланган
Фидокор қалблардан Ватан розидир.

Қадамни катта ол — қадрдон ҳаёт,
Эртанги кунларда зўр ишонч, умид.
Эркни юрагингга маҳкамроқ ўрнат,
Мутелик шунча тез бўлгуси унут.

Ватан истиқболинг соғиниб бедор,
Мангу мустақиллик — паноҳ тиларман.
Барча ниятларим бир қутлуғ наҳор
Ижобат қилгувчи оллоҳ тиларман.

ХАЛҚ БАХТИДАН ПОРЛАР...

Озод элнинг шоирлари эркин бўлгай,
Халқининг ҳам, ўзининг ҳам қадрин билгай.
Ўзин зўрлаб сатрларин ниқтамайди,
Дуч келганни арзон-гаров мақтамайди.

Мукофот деб куйчи зотин хўрлангани,
Етар энди юракларин зўрлангани.
Халқ бахтидан порлар шоир пешонаси.
Чикорадир унга олтин кошонаси.

Шеър ёзади, ғошқа бойлик тиланмайди,
Илҳомидан ўзгага ҳеч эланмайди.
Бу дунёда севгани ҳам суянгани,
Ватан — дилнинг сиғингани, таянгани.

Эркин юртим мағрур тиклар қоматини,
Худо бергай асл ошиқ омадини.
Нодир илҳом меваларин сайлайди халқ,
Элни севган булбулини сийлайди халқ.

Халқ деб ёнган муҳаббати бериб садо,
Ишқли қалбдан ашъор битар Қамбар Ота,
Ҳалоллик бор илҳомининг садоғида,
Ажаб эмас, бўлса юрак адоғида.

ЖУМА КАРВОН

Жума карвон йўл олганда сафарларга,
Кун улашиб кетар эди саҳарларга.
Туялари эл юкини ортиб борар,
Олис йўллар танобини тортиб борар.
Туя миниб узоқларни кўзлар эди,
Кўрганларин эл-юртига сўзлар эди.
Жума карвон ризо эди лўкларидан,
Сафарларда йўлдош бўлган дўст-ёридан.
Ардоқларди қатордаги норларини,
Келинларга атаб олган зарларини.
Қўнғироғи садо берса йироқларда,
Қувонч ҳисси тошар эди юракларда.
Жума карвон таниқлию машҳур эди,
Эл-юртига меҳрибону ғамхўр эди.
Қулоқ солмай юракдаги зорларига,
Чанг солганди ғайри-ғаним норларига.
Соғинганда Карвон туя, лўкларини,
Ардоқларди қалбда нафрат ўқларини...
Юртда кулгач истиқлолнинг зиёлари,
Кўз ўнгида саф тортгандай туялари.
Эсиз, энди ушалганда армонлари,
Қариб, белдан кетган эди дармонлари.
Сўнгги сўзин айтар элга Жума карвон:
— Ҳар кимга ҳам насиб этмас бўлмоқ сарбон.
Бу Ватанга лўклар келар, норлар келар,
Энди қатор карвонларга йўллар тўлар.
Уста сарбон агар топса қаловини,
Мардлар тутгай туяларнинг жиловини.

ХАРИДИНГ БОЛ БЎЛСИН, ЭЛИМ...

Ҳаёт бозорга ўхшайди.
Бир ён савдо,
Бир ён харид.
Бир ён ғовға,
Бир ён ҳайит.
Бир ён чайқов,
Алғов-далғов.
Олиб сотар
Қатор-қатор.
Бойга байрамга ўхшайди —
Не хуш айёмга ўхшайди.
Инсоф сари баракадир,
Элга тўю-маъракадир.
Торозидан урган ғаддор
Қора кунга қолгай бадтар.
Номусини пуллаб юзсиз
Тубанликка қулар, эсиз...
Инсофи хорга ўхшайди...
Ноёб молни пойлов қурсин,
Алдов қурсин,
Чайқов қурсин.
Савдонг ҳалол бўлсин элим,
Харидинг бол бўлсин элим.
Бозорларинг файзга тўлиб,
Харидорлар десин кулиб:
Ҳаёт бозорга ўхшайди,
Гўзал баҳорга ўхшайди!

—ЯРАШИБДИМИ?

Ф.Қурбонбоев сурати (Ўз А)

БЎЛДИ АЖИБ ҲАНГОМАЛАР

“БЕМОРНИНГ НАЗАРИДА...“

Бемор жарроҳга:

—Дўхтир, ҳамма жойим оғрияпти! Бармоғимни қорнимга ботирсам ҳам... оғрийди! Биқинимга ботирсам ҳам оғрийди! Бошимга ботирсам ҳам...

Дўхтир уни кўриб чиқди.

—Ахир сизнинг бармоғингиз чиққан-ку!

***

—Дўхтир, —деди ҳамшира,—бешинчи палатадаги бемор Петров кундан-кун ўзини ёмон ҳис қилаяпти.

— "Беморнинг назарида, унинг аҳволи борган сайин ёмонлашаяпти",—деб айтиш керак. Бу—беморнинг субъектив ҳис қилишга янгича қараш.

Ҳамшира эртаси куни дўхтирнинг олдига келди-да:

—Кечирасиз-у, бешинчи палатадаги бемор Петровнинг назарида, у ўлипти...—деди.

***

—Азизим, қизимизнинг хуштори бугун унинг қўлини сўрайди...

—Бунда мен нима қилишим керак?

—Лом-мим демаслик ва бош ирғитиб маъқуллаш лозим. Ҳеч қандай ҳолда ҳам "Сен мушкулимизнинг осон қилувчи!" —деб уни қуча кўрма.

***

—Нима учун сиз тўхтовсиз бармоқларингизни қирсиллатасиз?

—Тимсоҳларни чўчитаяпман.

—Ахир беш чақирим доирада бирорта ҳам тимсоҳ йўқ!

—Кўрдингизми, бу қандай самарали восита эканлигини!

***

—Ҳозиргина муюлишда олтин соатимни ечиб олишди,—деб ўткинчи милиционерга шикоят қилди.

—Шундай деб ёрдамга чақиришингиз мумкин эди-ку!

—Оғзимни очгани қўрқдим. Ахир тишларим тилла-ку!

Лев ЦЕСОРКИН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИНИНГ БАЁНОТИ

(Боши 1-бетда)

Афғонистонда қуролли қарама-қаршилик ва биродаркушлик уруши давом этаётганидан Ўзбекистон ҳамиша ташвишланиб келди ва Афғонистон муаммосини ҳал этишни енгиллаштиришга имкон берадиган аниқ чора-тадбирларни барча манфаатдор давлатлар билан муҳокама қилишга тайёр эканини бир неча бор таъкидлади.

Биз Афғонистон муаммосини ҳал этишда унинг ички ишларига ҳар қандай давлатнинг аралашувини истисно этадиган тинч ёндашувларни ишлаб чиқиш зарур, деган фикрда қатъий турибмиз.

Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеясининг 48-сессиясида Тошкентда БМТ ҳомийлигида минтақа хавфсизлиги муаммолари юзасидан доимий ишлайдиган семинар ўтказиш ташаббускори бўлди.

Ўзбекистон ва Россия ташқи ишлар вазирларининг 1994 йил 8 февралдаги Афғонистонга доир қўшма баёнотида республиканинг қатъий бетарафлик мавқеи ва бу мамлакатнинг ички ишларига аралашмаслиги ифода этилган.

Шу йил сентябрь ойида бу жафокаш мамлакатнинг ишларига қуролли аралашмоқда деб иғвогарлик билан республикамизга навбатдаги айб қўйилаётган кунларда, Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича Кенгашнинг Тошкентда бўлиб ўтган семинарида Ўзбекистоннинг Афғонистондаги можароларни тинч йўл билан бартараф этишга минтақадаги барча соғлом кучларни ва жаҳон ҳамжамиятини жалб қилиш зарур деган даъвати янгради.

Шу йил 4 октябрь куни Ўзбекистон БМТ Бош ассамблеяси 49-сессиясининг минбаридан Афғонистон ички ишларига аралашишга йўл қўйиб бўлмаслигини ва минтақавий можаролар ҳудудига қурол келтиришни тақиқлаб қўйиш зарурлигини яна бир бор таъкидлади.

Биз Афғонистоннинг раҳбарлари, у ердаги турли сиёсий кучлар Ўзбекистоннинг бу мамлакатдаги аҳволдан ташвишда экани, унинг минтақадаги можароларни бартараф этишдаги тинчликсеварлик йўлини, мустақил Афғонистон билан яхши қўшничилик муносабатларини ва ўзаро фойдали ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантиришга интилаётганини тўғри тушунадилар, бундан буён мамлакат ичкарисида ҳам, унинг ташқарисида ҳам бундай тинчликсеварлик душманларининг турли-туман қилмишларига йўл қўймайдилар, чинакам ватанпарварлик билан доно йўл тутиб ва биродаркушлик урушининг аччиқ оқибатларини ҳисобга олиб, куч-ғайратларини бутун Афғонистон халқи манфаатлари ва бахт-саодати йўлида миллий тотувликка эришишга қаратадилар, деб умид қиламиз.

Тошкент шаҳри,
1994 йил, 14 октябрь.

XII-Осиё ўйинлари

ОМАДИМИЗ КЕЛДИ

"Футбол бўйича Ўзбекистон терма жамоаси кичик гуруҳ учрашувларидан сўнг юз фоиз натижа кўрсатган ягона жамоа бўлиб турибди. Барча рақибларидан кучли эканликларини исботлаган ўзбекистонликлар ғолиблик учун асосий давогардирлар".

Худди шу жумлаларни гуруҳ ўйинлари якунлангач, "Хиросима нюс" газетаси ёзган эди. Спортчиларимиз япон журналистларининг башоратларини исботлаш учун бор имкониятларини ишга солмоқдалар. Чорак финал учрашувини кўтаринки руҳда ўтказиб, Туркманистон терма жамоасини 3-0 ҳисоби билан мағлубиятга учратган футболчиларимиз (тўпларни Игорь Шквирин-2та, Азамат Абдураимовлар киритишди) ярим финалда Осиёнинг энг кучли жамоаларидан саналмиш Жанубий Курия футболчиларига қарши тўп суришди. Ўтган куни оқшом ушбу учрашувни телеэкран қаршисида тамоша қилган футбол мухлислари жамоамизнинг қандай машаққатлар билан финалга чиққанларининг гувоҳи бўлдилар.

Ғалаба осонликча бўлмади. Курияликларнинг 90 дақиқа давомидаги кетма-кет ҳужумлари ҳимоячиларимизни бироз шошириб қўйган бўлсада, дарвозабонимиз Юрий Шейкинни хушёр ҳаракат қилиб, бор маҳоратини ишга солишга мажбур қилди. Юрий Шейкин бу учрашувда мўъжиза кўрсатди, десак муболаға бўлмайди. Юрийнинг ҳаракатларини кузатганлар бу гапларимизга эътироз билдира олмасалар керак. Курия терма жамоасининг барча уринишларини Шейкин чиппакка чиқарган бўлса, жамоамизни финалга олиб чиққан Азамат Абдураимовнинг киритган голи бўлди. Иккинчи бўлимнинг 19-дақиқасида Азаматнинг 30-35 метрлар узоқликдан тепган тўпини курияликларнинг дарвозабони қайтаришга ожизлик қилди.

Иккинчи ярим финал ўйинида Хитой терма жамоаси Қувайт футболчиларини 2-0 ҳисоби билан енгишди. Энди улар 16 октябрь куни Ўзбекистон жамоаси билан "олтин" учун майдонга тушишади. Бугун эса учинчи ўрин учун Жанубий Курия — Қувайт ўзаро беллашадилар.

X X X

Спортнинг бошқа турлари бўйича ҳам юртдошларимиз бўш келишмаётир. 14 октябргача жамоамиз ҳисобига олтита олтин, еттита кумуш, ўн олтита бронза медали ёзилди.

Нодир МАҲМУДОВ,
"Туркистон" мухбири

КЕЛГУСИ СОНДА:

- КЎНГЛИМДА КЎКАРГАН БАҲОР
- ЯРИМ МИЛЛИОН ЙЎЛОВЧИ ДУОСИ

Газета саҳифаланаётганда

БИР ЗАНЖИРНИНГ ҲАЛҚАЛАРИ

Самарқанд жиноят қидирув ходимлари “Қора дори — 94“ дастури бўйича оператив тадбир ўтказиш давомида суперфосфат заводи шаҳарчасида яшовчи бир фуқаронинг уйидан уч юз грамм истеъмол қилиш учун тайёрланган қора дори топдилар. Шу ердан яна “Беретта“ тўппончаси ўқлари билан топилди.

Бир жиноят “ҳалқа“си иккинчиси билан боғлиқ экан... Топилган афюн йўқ қилинди. Қонунга хилоф равишда қурол сақлаш ҳодисаси бўйича тергов олиб бориляпти.

(ЎзА мухбири).

Бойчечак

АЪЛОЧИ БЎЛИШ ОСОНМИ?

Менимча, қийинроқ. У ҳамма нарсага улгуриши керак, шу билан бирга кўп нарсалардан маҳрум бўлиши ҳам. Бу нарсани аълочи бўлган одамгина ҳис этиши мумкин. Мактабни аъло баҳолар билан битирган истаган одамингиздан сўранг. У мактабда қанақа орзу билан яшаган экан. Шундай жавоб оласиз: "Мактабни тезроқ битирсайдим". Чунки аълочилик жонга тегади.

Зебиниссо ҳам ҳар кеч "эртага ҳеч ҳам аълочи бўлмайман" деб ўйлайди. Ичган қасами ёдидан кўтариладими, нимагадир ўқитувчининг "вазифани ким бажарди?" — деган саволига биринчи бўлиб қўл кўтаради. Бу, албатта, ўқитувчига ёқади, синфдошларига эса йўқ. Чунки у ҳам дарсни бажармаганида ўқитувчи кўрсатадиган "намуна" бўлмасди.

Аълочи бўлиш осонми? Менимча, осонроқ. Унинг мактабда ҳуқуқи чекланмаган. Истамаган дарсига кирмай "баҳона" тўқиса бўлади. Яна унга бўлган ўқитувчиларнинг муносабатини айтмайсизми. Тасодифан яхши тайёрланмай келса ҳам ўқитувчилар шартли "5" баҳо қўяверишади.

Аълочилик Зебиниссонинг қонида бор. Отаси ҳам, онаси ҳам аълочи бўлишган. Зебиниссо аълочи бўлганидан баъзан қувонади. Оилада унга нисбатан муносабат бошқача. Баъзи ишлардан "четлаштирилади" — дарс қилиши учун.

Ана шунақа, аълочиликнинг яхши ва ёмон томонлари бор! Буларнинг ҳаммасини аълочигина англаши мумкин.

Энди икки оғиз сўз қаҳрамонимиз Зебиниссо Тўхтаева ҳақида. У ҳозир пойтахтдаги ўрис тилига ихтисослашган мактабнинг 5-синфида ўқийди. Ўрис, тожик, ўзбек тилларида равон гаплашади. Немис тили билан жиддий шуғулланаяпти.

Зебиниссо билан тез киришиб кетиш мумкин. Саволлар эса у билан суҳбат қураётган маҳалингизда туғилади.

***

— Зебиниссо нимани яхши кўрасан!

— Ойнаи жаҳонда бериладиган "Уолт Дисней" мультфильмларини, чет эл шоколадларини, гимнастика машғулотларини, дугоналарим билан кўчада ўйнашни...

— Ёмон кўрадиган нарсанг ҳам борми!

— Дарров эрталаб бўлиши, дугоналарим билан кўчада ўйнаб юрганимда ойижонимнинг чақириб қолишлари...

— Кўпроқ ким билан жанжаллашиб турасан!

— Синглим Моҳина билан.

— Уни ёмон кўрасанми!

— Йўқ, яхши кўрганимдан шунақа қиламан. Ҳозир расм солишни билади. Унга ҳар хил рақсларни ўргатаяпман.

— Муаллим бўлмоқчимисан!

— Йўқ, врач.

Зебиниссо ва унинг тенгдошлари кечмиш кунларнинг бағридан порлаб чиққан истиқлол деб аталган қуёшнинг заррин нурларидан қониб ичган юртимиз келажаги. Уларнинг бийрон тилларига, очиқ дилларига, ёруғ кунларига кўз тегмасин.

Лайло КАРИМОВА

Луқма

ДОРИХОНАЛАРДА ТОПИЛМАЙДИ, ЛЕКИН...

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг "Республикада дори-дармонлар сотишни тартибга солиш тўғрисида"ги фармони айниқса қишлоқ меҳнаткашларини хурсанд қилаётир. Туман ва хўжаликлардаги дорихоналарда "Мерседес" машинасини топиш мумкиндир, лекин кўпчилик дори-дармонларни ахтариш беҳуда.

Аммо... Айрим кишиларнинг уйида бир неча минг сўмлик ноёб дорилар уйилиб ётганлиги таажжубланарлидир.

Масалан, Жарқўрғон туманидаги "Сурхон" давлат хўжалигининг 4-участкаси 5-бригадасида яшовчи Зайнаб Мусаева, харидорга ноқонуний йўл билан дори сотаётганда қўлга тушди. У аслида ўқитувчи бўлиб ишлайди. Аммо, ўз касбидан кўра мўмайроқ пул топиш йўлини танлади. У харидорга 300 сўмга турли дориларни пуллаётган пайтда сири фош бўлиб қолди.

— Дорифурушнинг уйи кўздан кечирилганда 28 хилдаги дорилар борлиги маълум бўлди, — деди Жарқўрғон туман солиқ инспекцияси бошлиғи Махмадиёр Раҳматуллаев. —Уларнинг тижорат баҳоси юз минг сўмни ташкил этади.

Қизиқ, нега вилоятнинг кўпчилик шаҳар ва туманларидаги дорихоналарда топилмайдиган дори-дармонлар ҳамон қўлда сотилаётир, бунинг сабаби нимада экан?

Жовли ХУШБОҚОВ,
"Туркистон" мухбири.

Сиз кутган учрашув

“ХОНЗОДАДАН КЎП НАРСАНИ ЎРГАНДИМ...“

Зуҳра Ашурова 1962 йилда Тошкентдаги Дўрмон қишлоғида таваллуд топган. Ҳамза номли Ўзбек Давлат академик драма театри актрисаси. Унинг Хонзодабегим, Лайли сингари тарихий, дониш аёллар сиймосидаги ҳаётий ва ишонарли образлари аллақачон халқимиз қалб қўридан муносиб ўрин олган. Зуҳра Ашурова гўзал ва истеъдодли. Ва шу билан бирга меҳрибон она, ажойиб бека, қўлигул пазанда, қалби меҳр-муҳаббатга тўлуғ аёл.

— Зуҳра опа, суҳбатимизни санъатга кириб келишингиздан бошласак...

—Онажоним врач бўлишимни истар эдилар. Бироқ худонинг иродаси билан, 1979 йили театр ва рассомчилик институтига кириш имтиҳонларидан муваффақиятли ўтдим. Дадаревнинг "Остона" спектаклидаги Она ролини ижро этганимда 4-курс талабаси эдим. Ўшанда "Ҳамза" театрининг директори раҳматли Туроб Тўла мени театрга таклиф этдилар.

—Ҳамза театри саҳнасидаги илк ролингизни эслай оласизми!

— 1983 йили. Бу Афанасий Цалинскийнинг "Ғийбат" томошасидаги Виктюха роли эди.

— Ҳозирда театр репертуаридан ўрин олган янги спектакллардаги ижроларингиз ҳақида тўхталсангиз!

— Театримиз репертуари бой. Шу кеча-кундузда қўйилаётган томошаларимиз сизни мозийга етаклайди. Тарихий, дидактик асарларимиз талайгина. Зеро, адабиётимиз дарғаси Абдулла Қодирий айтганидек, "Мозийга қайтиб иш кўрмак хайрлидир", А. Қодирийнинг "Меҳробдан чаён"-ида Раъно, Чўлпоннинг "Ёрқиной"ида Ёрқиной, Ғ. Ғуломнинг "Шум бола"сида Она, "Соҳибқирон Темур" спектаклида эса Чўлпонбегим сингари образларни яратиш каминага насиб этди.

— Бобурмирзонинг суюкли опаси — Хонзодабегим образининг яратилиш тарихига тўхталсак. Ахир, унинг Шайбонийхон ҳарамига кетишини қай бир томошабин йиғламай кузата олган дейсиз!

— Биласизми, ўшанда бу саҳна қайта-қайта олинган. 1-дебютда қалб изтиробларимни йиғи билан берганимда бутун кучимни сарфлаган эканман. Яна иккинчи марта такрор олинган кадрларда қаҳрамоним ички кечинмаларини қайта бошдан кечиряпман, бироқ фақат ичим йиғларди. Қизаринқираган юзларимни энди аввалгидай кўз ёши ювмасди. Афсуски, техник сабабларга кўра эфирга шу охирги олинган саҳна берилди. Мен Хонзодадан жуда кўп нарса ўргандим, бу роль ҳаётга мени қайта тарбиялади, дея оламан.

— Радиода, ҳамда театрда ишлаш, яна уй-рўзғор ташвишлари, болалар тарбияси, барчасига қандай вақт топасиз! Бир-бирига ҳалақит бермайдими!

— Қизиқиш бўлса, имкон топилади-да, синглим. Ҳаммасига ҳам улгураман.

— Мабодо сизни кинога таклиф этиб қолишса!

— Ўйлаб кўрардим. (кулади). Агар лозим топишса рад этмасдим. Мени дедектив жанрлар, айниқса, тарихий образлар ўзига тортади.

— Яратган образларингиздан кўнглингиз тўладими!

— Йўқ. Мен ҳали орзу қилган ролимни ўйнаганим йўқ. У менинг кўз ўнгимда, уни юрагимда хаёлан ўйнаб бўлганман. Бу ролни ўзим интилаётган маёқ дегим келяпти.

— Сиз айтаётганингиз қандай роль экан!

— Бу сир.

— Армонингиз ушалишига чин дилдан тилакдошман. Аммо йиллар ўтиб шу сизга армон ролни ижроси бошқа бир актриса чекига тушди дейлик, сиз бунга қандай қарардингиз!

— О, минг бор рози бўлардим. Ўша актриса агар лозим топса маслаҳатларимни аямасдим. Гапни тўғрисини айтсам, "ўша" роль ижроси қайси бир актриса томонидан бўлиши мени ташвишлантирмайди. Асосийси халқ дардини айтиш ва унинг кўнглини забт этишдир.

— Муштарийларга тилакларингиз!

— Барча эзгу тилаклари рўёбга чиқсин.

Суҳбатдош: Дилфуза ДАМИН қизи,
ТошДУ талабаси.

"Туркистон" газетаси жамоаси газета мухбири Лола Соатовага онаси

КАРИМАХОН аянинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ

Туркистон

TURKISTAN

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар – 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими – 32-57-93; ижодкор ёшлар – 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик – 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш – 32-53-98; тижорат – 32-58-48; қабулхона – 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
[illegible]
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.
Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. Буюртма Г — 1189. 39721 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 21.00.